№ 65 (3806)

20 жніўня 2013 г.
Выдаецца з ліпеня 1995 г.
на беларускай
і рускай мовах

Выдавец:
УП «Народная Воля».
Кошт — свабодны.

Народная Воля

На простар, на шырокі разлог
Выхадзі, мой народ, грамадою...

Якуб КОЛАС

Да ўвагі!
Хто хоча набываць газету ў офісе рэдакцыі — чакаем!

Сезон адпачынкаў заканчваецца. Сезон падпіскі на “Народную Волю” працягваецца. Каб атрымліваць газету з 1 верасня, падпіску трэба аформіць да 27 жніўня. Вас чакаюць на пошце!

Вы — з “Народнай Воляй”, “Народная Воля” — з Вамі!

РЭПАРТАЖ

Некаторыя літоўцы ехалі на экскурсію, а трапілі на слуханні

У Астраўцы прайшоў грамадскі сход па праблемах будаўніцтва Беларускай АЭС

На мерапрыемстве, якое афіцыйна называлася “Сход з літоўскай грамадскасцю і спецыялістамі па абмеркаванні справаздачы пра ацэнку ўздзеяння на навакольнае асяроддзе Беларускай АЭС”, было ціха і спакойна. Амаль як на з’ездзе кампартыі застойных часоў. Тыя грамадзяне Літвы, якія прысутнічалі ў зале інфармацыйнага цэнтра АЭС, як адзін выказваліся за будаўніцтва станцыі. Такая ж публіка была і з беларускага боку. Недасведчанаму чалавеку магло падацца, што ён прысутнічае на карпаратыве, на якім калі і гучыць крытыка, дык толькі ў межах дазволенага.

Тое, што ніякай дыскусіі не адбудзецца, стала вядома яшчэ напярэдадні прызначанай даты. Вядучыя літоўскія грамадскія арганізацыі, сярод якіх Рух зялёных Літвы, «Атгая», Цэнтр моладзі Літвы, асацыяцыя ZALI.LT і партыя «Літоўскі саюз сялян і зялёных», заявілі пра байкот слуханняў. У сумеснай заяве яны патлумачылі, што не будуць удзельнічаць у «інсцэніроўцы грамадскіх абмеркаванняў», і звярнуліся да беларускага ўрада з патрабаваннем спачатку спыніць будаўніцтва АЭС і толькі пасля гэтага правесці працэдуру ацэнкі яе ўздзеяння на навакольнае асяроддзе, як гэтага патрабуе канвенцыя Эспаа.

Намеснік старшыні партыі «Літоўскі саюз сялян і зялёных» Томас Тамілінас увогуле заявіў, што, згодна з канвенцыяй Эспаа, слуханні трэба праводзіць у Літве. Ён нагадаў, што «праведзеныя раней у Астраўцы слуханні скончыліся для праціўнікаў будаўніцтва атамнай электрастанцыі арыштамі і затрыманнямі”.

Літоўскія эколагі называюць непрымальнымі сцвярджэнні беларускага боку аб бяспецы для літоўцаў атамнай электрастанцыі, якая будуецца ў 50 кіламетрах ад Вільнюса і ў 20 — ад літоўскай мяжы. Аргументы беларускага боку выклікаюць у літоўскіх эколагаў сумненні, а рызыкі аварый, на іх думку, заніжаны. Яны спасылаюцца на высновы незалежных экспертаў — Нарвежскага агенцтва па радыяцыйнай бяспецы. Па даных гэтага агенцтва, у выпадку сур’ёзнай пазапраектнай аварыі на атамнай электрастанцыі, якая будуецца па расійскім праекце АЭС-2006, радыеактыўны цэзій можа распаўсюдзіцца на адлегласць да 1200 кіламетраў і забрудзіць землі на адлегласці 800 кіламетраў ад аварыйнага энергаблока.

Літоўскія журналісты, якія прыехалі на слуханні ў Астравец у мінулую суботу яшчэ да пачатку мерапрыемства, цікавіліся ў намесніка міністра аховы навакольнага асяроддзя Беларусі **Віталія Куліка**, ці ёсць у сувязі з узвядзеннем аб’екта план эвакуацыі жыхароў Вільнюса. Той прызнаваў, што плана эвакуацыі няма, бо “ніякіх сур’ёзных аварый не будзе”.

Тым часам да ганка інфармацыйнага цэнтра пад’ехаў аўтобус з літоўскімі нумарамі. Першым з яго выйшаў мужчына і па-вайсковаму загадаў іншым ісці следам за ім. Як высветлілася, гэта быў кіраўнік грамадскай арганізацыі “Ветэраны Вільнюскага вайсковага вучылішча” **Віктар Бандарэнка**. Група ветэранаў якраз і была запрошана на слуханні ў якасці вялікіх прыхільнікаў будаўніцтва.

“Ой, вы толькі мяне не здымайце і ўвогуле нічога не запытвайце, а то гэта можа нанесці ўрон нашай арганізацыі”, — папрасіўся ён.

І так было з кожным, хто выходзіў з аўтобуса. Ужо потым мы разгаварыліся з мужчынам, які прадставіўся **Яўгенам**. Мяне цікавіла, чаму ветэраны ў зале папрасілі выказаць падзяку паслу Беларусі ў Літве і Фінляндыі Уладзіміру Дражыну. “А як жа?! Калі б не ён, нас тут не было б”, — адказаў Яўген. Высветлілася, што менавіта спадар Дражын забяспечваў паездку. Былы вайсковец распавёў:

— *Дражын быў у нас 23 лютага на сустрэчы выпускнікоў вучылішча. І там паабяцаў, што калі-небудзь нас запросяць у Беларусь, правядуць для нас экскурсіі ў сталіцы і яшчэ кудысьці звозяць. І тут літаральна пару дзён таму мне пазваніў наш кіраўнік Віктар Бандарэнка і запытаўся: “Хочаш на халяву з’ездзіць у Беларусь? Тады давай хутчэй у беларускае пасольства”. Там усё хутка афармілі. І вось я тут. Нас вазілі ў касцёл у Гервяты, нават арган мы там паслухалі. Спадабалася! Але нейкі непрыемны асадак застаўся — нібыта цябе выкарысталі і ўсё. Ніякай экскурсіі, як высветлілася, не будзе. Сказалі, што пасля слуханняў нас адвязуць назад. Вось табе і абяцаная экскурсія.*

— А вы таксама за будаўніцтва станцыі? Вы ў Вільнюсе жывяце?

— *Ды я нават не ведаю. Кажуць, што нічога ж страшнага няма. У іншых краінах ёсць АЭС і нічога. Пакуль, здаецца, усе жывыя.*

— А раптам аварыя, як у Чарнобылі?

— *Ну, трэба спадзявацца, што ўсё абыдзецца... А вы спытайце пра гэта ў якога спецыяліста. Я ў гэтым не вельмі разбіраюся. Мая функцыя тут — сказаць, што я не супраць будаўніцтва. Я, у прынцыпе, і не супраць.*

Калі вайскоўцаў прывезлі па-вайсковаму арганізавана, то былі ў Астраўцы і іншыя грамадзяне Літвы. Але і тут без беларускага пасольства, напэўна, не абышлося. Разгаварыліся з **Вітай Кавалеўскене**.

— *Я жыву ў Тракаі цяпер, а раней жыла каля Ігналінскай АЭС. Мне прапанавалі з’ездзіць сюды. Хто? Нават не ведаю дакладна, здаецца, з нашага сейма. Я ж так разумею, што тут усе за будаўніцтва. Вы таксама?*

— Асабіста я супраць.

— *О-о-о, а я таксама супраць. Але тут паўсюль кажуць, што ў вас у Беларусі ўсе хочуць, каб пабудавалі гэтую станцыю, і толькі літоўскі бок робіць перашкоды. Дык я ўжо сяджу і маўчу. Неяк дзіўна!.. Але вось прыехала, пабачыла гарадок гэты — Астравец. Спадабаўся. Толькі вось нагу падвярнула на прыступках, ды і раменчык на басаножцы адарваўся... Нічога, хутка ўжо дадому нас павязуць.*

Сярод удзельнікаў абмеркавання былі і сапраўды апантаныя прыхільнікі будаўніцтва АЭС. Адзін з іх — **Алег Давідзюк** — узначальвае беларускую суполку ў Вісагінасе. Ён шмат гадоў працаваў на Вісагінскай АЭС. Усе як адзін члены дэлегацыі, якую ўзначаліў Давідзюк, пераконвалі ўсіх у тым, што ад АЭС усім толькі карысць. Яны канстатавалі, што пасля выключэння апошняга блока іх горад зусім апусцее, і ўзгадвалі тыя часы, калі ў Вісагінасе жыло больш за 30 тысяч чалавек. З жалем гаварылі, што горад пераходзіць у шэраг бесперспектыўных. Алег Давідзюк, чалавек пенсіённага ўзросту, так эмацыянальна выступаў, што нават заявіў, што з задавальненнем паедзе ў Астравец працаваць на станцыі.

Як бы там ні было, але будаўнічыя работы на аб’екце вядуцца. Жыхары навакольных вёсак, праўда, распавялі, што з будоўлі можна набыць шмат чаго карыснага — рабочыя прадаюць.

“Прыехаў да нас мужык, які тут на будоўлі працуе, і сказаў, што ёсць жалеза з шахты, — “частавала” нас расповедамі пра жыццё-быццё мясцовая гаспадыня. — Я запыталася, ці не будзе потым у нас праблем, бо яшчэ скажуць, што мы крадзенае купляем. А ён: “Ды не, не хвалюйцеся. Там такія глыбокія шахты... Дык мы тое жалеза бяром з самага нізу. Там жа ніхто правяраць нічога не будзе”. Я яму кажу: “Во, дык, можа, з-за такога і Чарнобыль выбухнуў”. А ён: “Не бойцеся, там яшчэ жалеза хопіць. Не хочаце, дык іншыя купяць”. А мы ж дом нядаўна пабудавалі, і далей тут у нас вунь будоўля. Падумала: а чаму б не набыць танна? У гаспадарцы ж спатрэбіцца...”

Любоў ЛУНЁВА.

ДАРЭЧЫ

Лінас ЛІНКЯВІЧУС, міністр замежных спраў Літвы: “Нам не патрэбна шоу”

Літву «здзіўляюць і засмучаюць» дзеянні Беларусі ў сувязі з будаўніцтвам АЭС у Астраўцы, заявіў кіраўнік МЗС Літвы Лінас Лінкявічус, каментуючы праведзеныя ў Астраўцы грамадскія слуханні пра бяспеку будучай станцыі.

«Узнікае пытанне: калі ўсё ідзе бяспечна і роўна, чаму яны не выконваюць патрабаванні Канвенцыі Эспаа? Канвенцыя Эспаа — прызнаны ў міжнародным маштабе дакумент, менавіта ён вызначае пытанні ядзернай бяспекі, звязаныя з гэтым пытанні, асабліва калі гаворка ідзе пра суседнія краіны», — цытуе Лінкявічуса інфармагенцтва BNS.

Кіраўнік МЗС у чарговы раз падкрэсліў, што публічныя слуханні немагчымыя, пакуль Беларусь не прадставіла адказы на зададзеныя Літвой пытанні. *«Нам не патрэбна шоу, нам трэба, каб паслядоўна выконваліся патрабаванні Канвенцыі Эспаа як належыць»,* — заявіў Лінкявічус.

Беларускія ўлады, паводле яго слоў, дагэтуль не растлумачылі, чаму для будаўніцтва АЭС абралі менавіта Астравецкую пляцоўку, што за 50 км ад Вільнюса. Няма адказу і на пытанне, чаму Беларусь не праводзіць сейсмічныя выпрабаванні, улічваючы, што ў канцы XIX — пачатку XX стагоддзя ў гэтым месцы былі зафіксаваны моцныя землетрасенні. Літва таксама сцвярджае, што ўсё яшчэ чакае адказу на пытанне, як будуць праводзіцца работы па ахаладжэнні рэактара.

«Яны цяпер загразлі ў гэтай сітуацыі і, мабыць, шукаюць нейкія выхады. Кампрамісаў тут быць ніяк не можа, я хачу вельмі рашуча сказаць. Гэта не так сабе аб’ект, гэта ядзерны аб’ект. Гэты праект існуе толькі на чарцяжах, як кажуць спецыялісты, толькі ў праектах, ён нідзе не быў рэалізаваны. Таму не можа быць ніякіх кампрамісаў адносна даследавання ўздзеяння на навакольнае асяроддзе», — сказаў Лінкявічус.

ДА ЎВАГІ

Літва ўвяла збор за дэзінфекцыю ад афрыканскай чумы свіней

Урад Літвы ў панядзелак зацвердзіў увядзенне збору за дэзінфекцыю грузавых аўтамабіляў на мяжы Літвы і Беларусі ў мэтах прафілактыкі распаўсюджвання АЧС, а таксама ўнёс змены ў закон аб экстрэмальных сітуацыях.

«Былі прыняты два рашэнні: грузавыя аўтамабілі пры перасячэнні беларуска-літоўскай мяжы павінны будуць плаціць 25 літаў (7,24 еўра), таксама прынята пастанова аб змене пэўных крытэрыяў экстрэмальных сітуацый, каб можна было выкарыстоўваць сродкі ўрадавага рэзерву», — сказаў прэм’ер-міністр Літвы **Альгірдас Буткявічус.**

Па словах прэм’ера, падстаў аб’яўляць экстрэмальную сітуацыю ў краіне пакуль няма, тым больш што гэта можа перашкодзіць экспарту.

СТОЛИЦА

Ладутько выступил против уличной торговли

Выслушав доклад начальника инспекции Министерства по налогам и сборам по Минску Владимира Лайкова, председатель Мингорисполкома Николай Ладутько заявил, что все места, где процветает несанкционированная торговля, специалистам известны. Таких точек в столице насчитывается около 25.

«Ваша задача вместе с МВД навести в городе порядок, — заметил Ладутько, обращаясь к руководителю инспекции. — *Бабушки, которые реализуют домашние закатки, — это одно. А вот все остальное, то, что является незарегистрированным видом предпринимательской деятельности, должно жестко пресекаться».*

«Через такие места в выходные дни проходит практически миллион человек. В их сознании формируется ощущение вседозволенности, неумения или нежелания властей реагировать на подобные факты», — подчеркнул председатель Мингорисполкома.

Он добавил, что соответствующие меры в отношении нелегальных торговцев следует принять в кратчайшие сроки.

БЕЗ МЕДАЛЕЙ

“У нас вся команда — “в заднице”

На московском чемпионате мира по легкой атлетике белорусская сборная не завоевала ни одной медали. Более того, из 27 участников сборной в финал пробилась лишь Ольга Сударева, занявшая 4-е место в прыжках в длину. В основных соревнованиях выступали ядротолкательца Елена Копец и молотобоец Юрий Шаюнов, занявшие в итоге 12-е места. Такая же позиция в десятиборье у Андрея Кравченко.

Не смогла пробиться в финал барьерной стометровки Алина Талай. В полуфинале она финишировала четвертой, от последней из финалисток француженки Бело ее отделили несколько сотых секунды.

После забега Алина, которая, к слову, выступала на чемпионате без тренера, в интервью «Прессболу» призналась: чтобы дойти до финала, ей не хватило тренерских подсказок и скоростной выносливости.

— Возможно, не хватило не только специализированной подготовки, но и фармакологической поддержки? — поинтересовались журналисты.

— С этим вообще беда, — откровенно заявила Алина Талай. — Я не говорю о запрещенных препаратах, речь о нормальных разрешенных средствах восстановления. Потому что на этом уровне без восстановителей через два месяца откинешься. А тут дошло до того, блин, что я сама себе фармакологическую программу расписываю! Вы где-нибудь такое видели?! Откуда у меня могут быть знания для этого? В интернете почитала, с кем-то поговорила... Но это же ненормально! Посмотрите, у нас вся команда — «в заднице». Один финал — на всех... Но Оля Сударева — молодчинка!

«Сейчас меня снимут со всех стипендий, — призналась бегунья. — У нас теперь их только на год назначают. Так что зимой придется зарабатывать новую».

ГУЧНАЯ СПРАВА

Шкода дзяржаве — амаль мільярд рублёў

Як паведаміў прадстаўнік Следчага камітэта па Мінску **Аляксандр Герасімаў,** арыштаваны ўладальнік «Данькаў-клуба» і яго адвакат азнаёміліся з матэрыяламі крымінальнай справы. Пракурор рыхтуе справу для перадачы ў суд.

Юрыя Данькава абвінавачваюць па сямі артыкулах Крымінальнага кодэкса. Па версіі следчых, Данькаў са студзеня 2007-га па верасень 2012 года ўхіляўся ад выплаты падаткаў і збораў, што нанесла дзяржаве шкоду на 918.105.170 рублёў; у 2011–2012 гадах арганізоўваў і ўтрымліваў з выкарыстаннем службовых паўнамоцтваў у сваім клубе прытон для заняткаў прастытуцыяй, а таксама выкарыстоўваў заняткі прастытуцыяй іншымі асобамі для атрымання матэрыяльнай выгады; уносіў ілжывыя звесткі ў дакументы, выдаваў несапраўдныя дакументы; падробліваў дакументы і распаўсюджваў іх; дапамагаў у фальсіфікацыі доказаў па грамадзянскай справе асобе, якая ўдзельнічала ў справе; уцягваў жанчын у заняткі прастытуцыяй з мэтай атрымання выгады; захоўваў з мэтай рэкламавання і рэкламаваў парнаграфічныя матэрыялы, а таксама публічна дэманстраваў парнаграфічны відэафільм.

Юрый Данькаў быў арыштаваны 4 верасня 2012 года.

ПО ПОВОДУ

Мария ЭЙСМОНТ

Лекарственная недостаточность

В начале лета из белорусских аптек пропал французский препарат «Нолипрел форте А». Тысячи гипертоников в растерянности, многие годами контролируют давление с помощью этих французских таблеток. Провизоры в аптеках разводят руками: ничего поделать не можем, представительство компании-производителя «Лаборатория Сервье» разослала официальное письмо, что препарат находится на перерегистрации в белорусском Центре экспертиз и испытаний в здравоохранении.

Сначала фармацевты предлагали покупать тот же препарат, но меньшей дозировкой — «Нолипрел А» — и принимать по две таблетки. Это получалось дороже, но кто думает об экономии, когда речь идет о здоровье! Но недавно из минских аптек пропал и «Нолипрел А». Работники аптек предупреждают, что в лучшем случае лекарство поступит в продажу в сентябре, советуют приобретать препарат в России, Украине, потому что заменить его дженериком невозможно. «Нолипрел» — оригинальный препарат, аналогов его пока нигде в мире не делают.

Белорусские медики устали повторять: артериальная гипертензия — болезнь номер один в Беларуси, повышенным давлением страдают почти 2 миллиона жителей страны. Принимать лекарства, нормализующие давление, нужно каждый день, потому что контроль за давлением в первую очередь позволяет снизить риск развития инфарктов миокарда и инсультов. То есть тех болезней, которые чаще всего убивают белорусов.

Казалось бы, в такой ситуации все ведомства, все чиновники должны быть обеспокоены тем, чтобы обеспечить широкий выбор антигипертензивных препаратов в белорусских аптеках. Популярен у пациентов препарат нового поколения «Нолипрел», помогает в борьбе с повышенным давлением — значит, на рынке он должен быть представлен в необходимом количестве.

Но что получается? Компания-производитель с апреля не может пройти перерегистрацию в нашем Центре экспертиз и испытаний.

Безусловно, то, что чиновники заботятся о нашей безопасности и тщательно охраняют наш рынок от фальшивок, — похвально. Но в данном случае речь идет о перерегистрации проверенного препарата. С 2007 года «Нолипрел» продается в белорусских аптеках. В Европе и странах СНГ он настолько популярен, что французской компании пришлось открыть дополнительную производственную линию в России. Наверное, потерю такого небольшого рынка, как Беларусь, производители «Нолипрела» и не заметили бы. Поэтому еще большой вопрос, кто должен быть больше заинтересован в наличии этого препарата в белорусских аптеках — фирма-производитель или все-таки наши чиновники от фармации.

Но, говорят, процесс тормозится из-за мелочи, каких-то опечаток, неточностей, которые наши чиновники выявляют в подаваемых на перерегистрацию документах. Представители «Сервье» и рады бы их устранить, но где и в чем конкретно они ошиблись, им не говорят. Мол, внимательно читайте инструкции.

Самое интересное, что в Евросоюзе и России уже несколько лет действует закон о бессрочной регистрации лекарств. Один раз фармацевтическая компания получает разрешение на продажу лекарства в данной стране — и работает спокойно. Компания освобождена от изнурительной процедуры перерегистрации, от которой, как показывает практика, неудобства испытывают в первую очередь пациенты. Только в Беларуси эту норму все никак не введут. Поэтому история с французским «Нолипрелом» далеко не единственная в списке тех, когда зарубежный производитель месяцами не может пройти в Беларуси перерегистрацию лекарственного препарата. Некоторые, устав от нашей бюрократии, вообще прекращают поставки тех или иных таблеток. А белорусы вынуждены искать родственников и знакомых по всему миру, чтобы достать нужное лекарство.

Сегодня заказ лекарств из Украины и России — привычное дело. Многие белорусы покупают лекарственные средства, витамины за пределами страны, потому что там дешевле, потому что некоторые таблетки исчезли с нашего рынка, а иные препараты у нас вообще не зарегистрированы, хотя врачи настоятельно рекомендуют принимать именно их, тогда лечение будет эффективным.

Думаете, чиновники от фармации этого не знают? Конечно, знают. Но постоянно пытаются убедить нас в том, что находятся в неустанном поиске, как удовлетворить спрос белорусов на импортные лекарства, и что взятый в последние годы курс на производство отечественных препаратов никоим образом не отражается на ассортименте зарубежных лекарств.

Но, как показывает практика, от всех этих чиновничьих стараний мы получаем не изобилие импортных лекарств, а либо их дефицит, либо продажу втридорога.

Несколько последних лет каждый год Минздрав подписывает мораторий на рост цен с поставщиками лекарств. Но каждый наш поход в аптеку заканчивается одним и тем же выводом: лекарства снова подорожали. Уже и доллар стоит на месте, и девальвации (тьфу-тьфу) обходят нас стороной, а цены на лекарства как росли, так и растут. Вот, например, красноречивый пример.

В прошлом году в Беларуси было продано лекарств на сумму свыше 810 млн долларов. Это значительно больше, чем в 2011-м, когда на лекарства белорусы потратили 650,4 млн долларов, и даже в докризисном 2010 году (676,4 млн долларов). Но что показательно: заработал в прошлом году фармрынок почти на четверть больше, но непосредственно самих таблеток, настоек и микстур белорусы купили всего лишь на 2,8% больше. Это говорит о том, что прибыли фармрынка росли только за счет того, что повышались цены на лекарства.

...Сентябрь не за горами. А значит, осталось недолго ждать ответа на вопрос, смогут ли гипертоники покупать «Нолипрел» в Беларуси или все же придется им налаживать канал поставок таблеток из-за рубежа. Только что тогда будут говорить чиновники от фармации?!

Народная Воля http://www.nv-online.info 20 ЖНІЎНЯ 2013 г.

РЭГІЁНЫ

На “Дажынкі” будуць заманьваць пачастункамі

Святу, якое адбудзецца ў Ляхавічах, плануюць надаць гастранамічнае адценне.

Рашэнне ўсталяваць як мага больш кропак грамадскага харчавання на “Дажынках” прадыктавана выключна эканамічнымі інтарэсамі. У Ляхавічах збіраюцца арганізаваць 2 тысячы месцаў для жадаючых выпіць і закусіць, усталяваць каля 30 гандлёвых намётаў.

[illegible]

Віцябчанін напаў на падлетка ў трамваі

У віцебскім трамваі №7 п’яны 48-гадовы мужчына ўдарыў 13-гадовага хлопца ў плячо сталовым нажом.

[illegible]

У Беларусі сабралі першы ўраджай вінаграду

Першыя гронкі вінаграду, якія былі вырашчаны для камерцыйнага выкарыстання, знялі ў аграгарадку Урыцкае Гомельскага раёна.

[illegible]

У Буда-Кашалёўскім раёне жанчына-кіроўца збіла 3-гадовага хлопчыка

Трохгадовае дзіця раптоўна выбегла на дарогу пад колы машыны.

[illegible]

Два магілёўчаніна патанулі на мінулым тыдні

У абодвух выпадках вінаватыя самі ахвяры — яны дапусцілі парушэнне мер бяспекі і злоўжывалі алкаголем.

[illegible]

Марыя МАЛЕВІЧ.

ЦЫТАТА

[illegible]

ДА ВЕДАМА

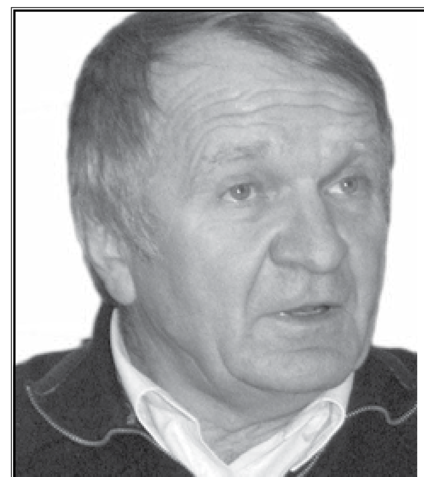
«Інстытут культуры» зачыняць на рамонт

[illegible] рэгіянальных ліній эканом-класа, якія ідуць паміж Стоўбцамі і Барысавам, а таксама Асіповічамі і Маладзечнам. Таксама будуць зняты чатыры пары электрацягнікоў гарадскіх ліній у зносінах «Мінск-Пасажырскі»—Ждановічы—«Мінск-Пасажырскі», паведамляе прэс-служба БЧ.

Часовыя змены ў раскладзе руху закрануць цягнікі, якія адпраўляюцца не толькі з прыпыначнага пункта «Інстытут культуры», але і з прыпыначных пунктаў «Мінск-Паўночны», «Мінск-Усходні», са станцыі «Мінск-Пасажырскі».

Больш падрабязную інфармацыю аб змене раскладу цягнікоў можна атрымаць па тэлефонах даведачных службаў, а таксама на афіцыйным сайце БЧ.

КОМПЕТЕНТНО

Зачем стране ростовщики?

Об этом поспорили Михаил Чигирь и Станислав Богданкевич

ЧИГИРЬ Михаил Николаевич. Окончил Белорусский государственный институт народного хозяйства (1970), специальность по международным экономическим отношениям при Московском финансовом институте (1982).

С 1970-го по 1971 год работал экономистом в Солигорском отделении Госбанка СССР, в 1971—1972 гг. — начальником кредитного отделения Березинского отделения Госбанка, потом служил в армии.

В 1983 году семья Чигирей переехала в Минск. [illegible]

В 1994 году, после победы Лукашенко на выборах, стал первым премьер-министром в президентской республике. Работал в этой должности до ноября 1996 года. Накануне референдума о расширении президентских полномочий демонстративно ушел в отставку.

БОГДАНКЕВИЧ Станислав Антонович. Окончил Пинский учетно-кредитный техникум, в 1964 г. — с отличием Всесоюзный заочный финансово-экономический институт (г.Москва) по специальности «Финансы и кредит» с присвоением квалификации «экономист». Кандидат экономических наук (1978 год), доктор экономических наук (1991 год), профессор. Стажировался в центральных банках Франции и Англии.

Имеет более 27 лет стажа на государственной службе в системе Госбанка БССР.

В 1981—1991 гг. заведовал кафедрой денежного обращения и кредита Белорусского института народного хозяйства.

В 1991 году был утвержден Верховным Советом на пост председателя правления Национального банка Беларуси. В 1995 году смещен с поста Александром Лукашенко.

После получения страной независимости — главный разработчик белорусского банковского законодательства и независимой денежно-кредитной и банковской системы.

Автор более 200 научных работ в области кредита, банковского дела и макроэкономики.

Доллар по отношению к белорусскому рублю [illegible]

— Станислав Антонович, а как бы вы оценили действия Национального банка в этой очень сложной ситуации? Насколько профессионально работает команда главного банка страны?

[illegible]

— Давайте попробуем спрогнозировать ситуацию. Курс, которого продолжает придерживаться Национальный банк, остается неизменным. Правительство не проводит реформы. К чему это все может привести?

[illegible]

— А как долго эта ползучая девальвация может «ползти»?

[illegible]

— А если не оттягивать, а все-таки решать, то что нужно сделать? Допустим, Чигирь завтра возвращается в свой рабочий кабинет в правительстве, Богданкевич — в свой в Нацбанке, и какие будут первые решения?

[illegible] капитала промышленности.

Есть такие интересные показатели, как рост издержек в себестоимости продукции и рост выручки. Так вот, темпы роста издержек обгоняют темпы роста выручки, например, в сельском хозяйстве — на 11 процентов. В промышленности такая же ситуация.

[illegible] такие проценты кредиты, хозяйствующие субъекты не могут обеспечить конкурентоспособность своей продукции по цене. Смотрите, к чему мы пришли. Цена нашей продукции гораздо выше, чем у соседей. Уже не секрет, что жители приграничных областей Беларуси просто питаются за счет [illegible] общаюсь с людьми, с руководителями и часто спрашиваю:

— Как ты выживаешь, если берешь кредиты под такой процент?

— А что остается? — говорят они.

— Что потом будешь делать? Как отдавать?

[illegible] путем оттянуть обвал. Но только оттянуть.

Я надеюсь, они понимают, что таким путем идти нельзя, а значит, будут делать реформы более энергично. Однако, подчеркиваю, возможность не допустить обвала в ближайший год у них есть.

Вот сейчас Мясникович вновь [illegible] Россию и Казахстан. Потому что они живут за счет своих ресурсов — нефти и газа, а мы зачем-то на них равняемся. Там появляется какой-нибудь помощник пресс-секретаря — и у нас тоже, там какой-то комитет создается — и мы следом… Нет, нам за образец нужно брать страну, близкую и по [illegible] В нормальных странах архитектуру городов формируют предприятия и фирмы со своими офисами. А у нас — административные здания: исполкомы, милиция, прокуратура, суды… Тех, кто кормит страну, кто платит налоги, на фоне этой оравы уже просто не видно.

Анатолий ВЛАДИМИРОВ.

КВАДРАТНЫЯ МЕТРЫ

Беларусаў прымусяць зруйнаваць уласныя балконы?

“Народная Воля” паспрабавала разабрацца ў чутках, якія ліхаманяць сталіцу: ці сапраўды з-за новай пастановы Савета міністраў беларусам трэба зносіць балконныя рамы і плаціць штраф за новы ламінат?

Рамонт падкраўся непрыкметна...

Днямі сярод жыхароў мікрараёна “Чыжоўка” Мінска прайшла навіна — усіх абавязваюць зносіць балконныя рамы. Нібыта гэтага патрабуе пастанова Савета міністраў №384, якая рэгламентуе правілы рамонту. Некаторыя нават ужо атрымалі адпаведныя прадпісанні ЖЭСаў.

Згодна з новым дакументам, уласнік памяшкання ў шматкватэрным доме не мае права праводзіць многія рамонтныя работы без папярэдняга ўзгаднення і распрацоўкі праектнай дакументацыі. Але хто і якія дазволы браў, калі шкліў свае балконы ды мяняў падлогу ў кватэры? Ды і навошта, калі паслугі фірм, якія ставяць новыя вокны, шкляць і абшываюць балконы і лоджыі, кладуць плітку, паркет і ламінат змяшчаліся проста ў “жыроўках”, якія рассылалі ЖЭСы?.. Раней трэба было браць дазвол толькі на перапланіроўку кватэры — калі зносіш сцены, аб’ядноўваеш пакоі, робіш аркі і таму падобнае. Але з 22 мая бягучага года перапланіроўкай афіцыйна лічыцца амаль любы рамонт у кватэры. Нават ламінат на падлозе нельга пасцяліць **без распрацаванага праекта і ўзгаднення з адміністрацыяй раёна**. Такія ж нормы ўведзены і для многіх іншых работ. Фактычна без узгадненняў і праектаў можна толькі пераклеіць шпалеры ды памяняць міжпакаёвыя дзверы ўнутры кватэры. Але чаму жыхароў Чыжоўкі пужаюць зносам балконных рам, якія стаяць там ужо і 15, і 20 гадоў?

“Сёння з зашклёнымі балконамі такая сітуацыя: рыхтуецца эскізны праект, які потым нясуць у эксплуатуючую арганізацыю на ўзгадненне, потым — да архітэктара раёна, — заявілі “Народнай Волі” ў аддзеле будаўніцтва, архітэктуры, землекарыстання адміністрацыі Заводскага раёна Мінска. — *Тое, што вы штраф заплаціце, усё роўна не дае вам права пакінуць рамы. Бо ў вас жа балкон будзе не такім, як трэба! Таму неабходна даведацца ў вашай эксплуатуючай арганізацыі, які праект шклення балконаў ёсць менавіта для вашага дома. Не павінны быць розныя балконы, іх мусяць прывесці да аднолькавага ўзорнага выгляду. Таму і даюць прадпісанні на дэмантаж”*.

Ясна, што ва ўсіх людзей балконы і лоджыі розныя, бо рабіліся ў розны час і кожным жыхаром асабіста. І што там сёння надумае архітэктар раёна наконт таго, якімі яны павінны быць, 20 гадоў таму нікому не было вядома. Карацей, балконы прыйдзецца дэманціраваць.

Ды і не толькі іх.

ШТО КАЖУЦЬ ЛЮДЗІ?

“Гэта мая зямля, і дарадцаў мне не трэба!”

Жыхары дамоў, дзе ў хуткім часе могуць знесці ўсе балконныя рамы, не збіраюцца так проста развітвацца са сваёю маёмасцю.

Сёння ў сталічных спальніках тэма зносу балконных рам — самая актуальная сярод тых, што абмяркоўваюць суседзі пры сустрэчы.

“Я пабудаваў кватэру за ўласныя грошы без падтрымкі крэдытаў ці дзяржавы, — абураецца жыхар Заводскога раёна Мікалай Канстанцінавіч. — *І рамы на балконе я ўсталёўваў без якой-небудзь дзяржпадтрымкі. Дык чаму цяпер нейкі раённы чыноўнік будзе вырашаць: пакідаць мне мае вокны ці знесці? Гэта мая зямля, і дарадцаў мне не трэба! Прыдумалі сродак напоўніць казну! Гэта ж якія грошы можна з паветра зрабіць, калі з кожнага хаця б па мільёне штрафу ўзяць!”*

Плаціць прыйдзецца ў любым выпадку

Калі ўласнік кватэры не жадае атрымаць штраф за былы рамонт, прыйдзецца нанава ўзгадняць усе работы ў доме. Перш-наперш трэба замовіць ведамасці тэхнічных характарыстык у БРТІ. З гэтымі паперамі — да галоўнага архітэктара раёна. Ён мусіць падпісаць вашу ведамасць «Для распрацоўкі тэхнічнага заключэння».

На жаль, гэта толькі пачатак.

Абавязкова трэба будзе правесці агляд вашай кватэры, калі супрацоўнікі ЖЭСа складуць акт, дзе адзначаць усе змены. Калі змены ёсць, то рыхтуйцеся да **штрафу ад 10 да 30 базавых велічынь**. Заплаціць прыйдзецца і за тэхнічнае заключэнне (прыблізна мільён рублёў), а калі да рамонту патрэбны будзе праект, то ён выцягне з вашай кішэні яшчэ некалькі мільёнаў.

Правяраць стан вашай жылплошчы могуць без папярэджання. Напрыклад, супрацоўнік ЖЭСа можа і плітку на кухні зганьбіць, і адзначыць, што ў сцяне зроблена ніша, а на падлозе — кафля, якой у праекце няма.

“Быў вельмі здзіўлены, калі ў будны дзень да мяне ў дзверы пагрукаў невядомы мужчына, што прадставіўся супрацоўнікам ЖЭСа, — распавёў жыхар Маскоўскага раёна Мінска Вадзім. — *Ён вельмі настойліва прасіў пусціць яго ў кватэру. Казаў, што ў суседкі знізу перастала працаваць радыёкропка і, можа, гэта я там нешта сваім рамонтам сапсаваў. Я запэўніў работніка, што ніякіх змен у маёй кватэры не было з таго моманту, як яе пабудавалі. Але мужчына працягваў настойваць на асабістым аглядзе жылля. Ледзьве пазбавіўся ад гэтага візіцёра. Аказалася, што такія госці былі ва ўсіх жыльцоў нашага пад’езда”*.

Патрапіць у прыватную кватэру няпроста нават супрацоўніку ЖЭСа, а вось зашклёныя рамы ды шклопакеты бачны проста з вуліцы. Таму за іх і прыняліся ў першую чаргу.

ТОЛЬКІ ФАКТЫ

Дык які рамонт трэба ўзгадняць?

Патрабуе ўзгаднення з архітэктарам раёна:
— замена вокнаў на шклопакеты;
— пабудова ці знос перагародкі ў пакоі ці дапаможным памяшканні;
— павелічэнне ці памяншэнне праёму ў сцяне;
— зашкленне балкона і лоджыі (+ узгадненне ў ЖРЭА);
— перанос сушыцеля для рушнікоў (+ узгадненне ў ЖРЭА ці ЖЭСе).

Патрэбна ўзгадненне ў адміністрацыі раёна і праект на:
— замену батарэй;
— замену электраправодкі;
— гука- і цеплаізаляцыю;
— разбурэнне і перанос сцен;
— замену лінолеуму на ламінат і г.д.

Не трэба ніякіх узгадненняў на:
— замену міжпакаёвых дзвярэй;
— пабелку ці аклейку шпалерамі столі і сцен;
— разбурэнне старых ці ўсталяванне новых антрэсоляў і шафы;
— замену і ўсталяванне ўнітазаў, душавой кабінкі ці мойкі.

Гульня па правілах немагчыма?

На жаль, выкананне новых правіл не гарантуе спакою. Сёння зусім не проста знайсці арганізацыю, якая возьмецца за выкананне дробных праектаў кшталту замены ламінату ці вокнаў, зарэгістраваўшы праект ва ўсіх інстанцыях. Праўда, у метро ўжо можна пабачыць рэкламу ад фірмаў, якія абяцаюць скласці і ўзгадніць праект. Але ці можна давяраць гэтым дакументам, невядома. Да таго ж “Народнай Волі” не ўдалося знайсці фірму, якая пагадзілася б зрабіць праект менш як за 200 долараў...

Самастойна заяву на ўзгадненне рамонту трэба пісаць у раённую адміністрацыю. Прычым падпісацца пад ёю павінны ўсе зарэгістраваныя паўналетнія члены сям’і. Да заявы трэба прыкласці рэгістрацыйнае пасведчанне, тэхпашпарт на кватэру, акт абследавання ЖЭСам жылплошчы, копію асабовага рахунку кватэры. Усё гэта трапіць да архітэктара раёна, які аддасць вашу справу на ўзгадненне.

Дазвол на работы вам выдадуць пасля таго, як вы прадставіце ў адміністрацыю гатовы праект. Дарэчы, ён мае тэрмін дзеяння, які складае ўсяго пару месяцаў. Не паспелі зрабіць рамонт — узгадняйце усё зноў.

Марыя МАЛЕВІЧ.

Народная Воля http://www.nv-online.info 20 ЖНІЎНЯ 2013 г.

КРИК ДУШИ

А она оказалась мачехой

Обращается к вам житель г.Поставы, инвалид II группы ВОВ Петр Николаевич Бобрик. Слушал выступление Александра Григорьевича в связи с Днем Независимости Беларуси и вот о чем подумал. Совмин Беларуси принял постановление о праздновании 70-летия освобождения Республики Беларусь от немецко-фашистских захватчиков. Решение правильное. Там есть и упоминание о ремонте жилья участников ВОВ. Но я считаю: поздновато спохватились. Ветераны уходят! Я понимаю, 2013 год объявлен Годом экономии, и, вероятно, чиновники ждут, пока ветераны «уйдут», — это и будет экономия. Громко выразили заботу о ветеранах, а ремонт делать будет не для кого. И бюджету легче.

Мы с женой прожили вместе 63 года, сейчас пенсионеры, живем в доме 1953 года постройки. С осени ходим по полу в войлочных тапках, простываем, у меня хронический бронхит. Под женой сломалась доска в полу, она упала, сломала бедро. А поскольку у нее диабет, нога не срослась, теперь ходит с «ходунком» из спальни на кухню.

Поставили нам душ. Так он, бывает, уже с осени замерзает, воду провели — замерзает. По полгода не моемся. Три зимы просили отремонтировать — только приезжают, смотрят и ничего не делают. Исполком, его председатель, замы вспоминают о ветеранах, только когда надо венки нести. Вот такая забота.

А ведь мы для Родины жизни не жалели! Я в 17 лет окончил курсы подрывников и с группой товарищей ходил на железку Вильнюс—Даугавпилс. Имеем на счету эшелон с живой силой фашистов: 167 убитых, более 260 покалеченных и раненых. Ходили только ночью, по проселочным дорогам. Тол выплавляли из снарядов времен Первой мировой, которые доставали со дна водоемов. Мы жизни не жалели для Родины-матери, а она оказалась мачехой.

Петр Николаевич БОБРИК.
г.Поставы.

С ИРОНИЕЙ

Виноваты, что родились не в Голландии

Цветами на улице торговали при всех режимах — это видно по фильмам сталинских, хрущевских и брежневских времен: бравые летчики и тихони-интеллигенты покупают у бабушек букеты своим девушкам. Да, тогда не было бравых быковатых бизнесменов, которые теперь летают в Голландию за тюльпанами и розами, сбывая их здесь по 50—70 тысяч за штуку. Нечего поддерживать заграничных производителей, загоняя наших в «луноходы» и штрафуя на 2—5 миллионов. Виноваты наши деды и бабки, что не сделали маникюр на своих натруженных руках и не сели у окна, любуясь, как огород зарастает крапивой? Виноваты! Мы все виноваты, что здесь, а не в Голландии родились: картошку везут из Словении, яблоки — из Польши. Это дебильность нашей торговли: пусть свое сгниет, но заграничная торговля пусть процветает...

Торгуют «с земли», в неположенном месте? Так оборудуйте места для торговли, где продавцу и покупателю будет комфортно. Доски нужно везти из Марокко? Гвозди из Туниса? Мастеров из Китая? А свои пойдут в пивной бутик на станции метро «Пушкинская», работающий с 8.00 до 23.00 (утром, днем, вечером — до ночи). Лицемерно «боремся» с алкоголизмом... «Успехи» налицо: милиция рапортует о почти что полной победе над преступностью и алкоголизмом. Победили так победили!

Белорусам все равно: пили, пьют и пить будут. И закусят шашлыком из свинины: ели, едят и будут есть. А злопыхатели про какую-то чуму африканскую пишут. Это в Африке «чума», а у нас — «полная и окончательная победа над чумой». Почему? Потому что самые умные, самые красивые, самые находчивые и трудолюбивые. А еще правдивые! В принудительном порядке читаю государственную прессу: правдиво, задорно, оптимистично! Не понимаю Польшу и Литву: хотят от нас пятиметровой стеной отгородиться... Перелезем, перепрыгнем, подкопаем! После пивного бутика нам эта стена по колено! Так победим? Не сомневаюсь: победим, догоним и перегоним! И отчитаемся по всей форме. Так было, так есть и так будет!

С уважением —

Татьяна Константиновна КАРЕЛИНА.
Минск.

P.S. А нашим бабкам на руках в старости надо делать не маникюр, а педикюр. Довела работа в огороде и на поле, что рук от ног не отличишь. Пора раскрепощаться! Пусть растет крапива, а не фиалки! Поддержим голландского производителя? Да! Милиция вам в помощь.

ВОПРОС—ОТВЕТ

Как обуздать нервы?

Постоянно нервничаю во время беременности, меня всё раздражает, я не могу с этим справиться. Как быть?

Галина Новосад, Минск.

Отвечает акушер-гинеколог медицинского центра «ЛОДЭ» ***Татьяна Леонидовна Симоненко:***

— Во время беременности происходят изменения во всех органах и системах под влиянием гормонов, которые направлены на сохранение беременности. Изменения касаются и нервной системы. Под действием прогестерона (гормона, который способствует сохранению беременности) появляется эмоциональная неустойчивость. Если такое состояние доставляет Вам беспокойство, необходимо обратиться к специалисту, лучше всего к врачу-психотерапевту. Кроме этого, Ваш лечащий врач-гинеколог может порекомендовать различные седативные (успокаивающие) препараты. Также Вы можете принимать различные успокаивающие чаи, ванны с отваром валерьяны, хорошо помогают ежедневные прогулки на свежем воздухе, кроме этого, сон должен быть не менее 8 часов, избегайте длительного нахождения перед компьютером. Ни в коем случае не оставляйте это состояние без внимания. Нарушение со стороны нервной системы во время беременности может привести к осложнениям в родах и в послеродовом периоде.

ТРАДЫЦЫІ

Не ламай дубок

Дуб заўсёды быў сімвалам мужчынскага пачатку. Калі нявеста хацела, каб у сям’і нараджаліся хлопчыкі, то ў момант уваходу ў дом жаніха яна ціхенька казала: “Каля двара дубочкі, а ў хаце сыночкі”.

* Бабка-павітуха абразала пупавіну пасля нараджэння хлопчыка на дубовай плашцы, каб нованароджаны вырас дужым і здаровым.

* Нашы продкі верылі ў тое, што свяшчэннае дрэва можа паўплываць на долю чалавека. На Палессі існаваў звычай: пасля нараджэння дзіцяці пасадзіць дуб. І дзіця само павінна было пасадзіць малады дубочак, каб той рос, набіраў моц і прадказваў будучыню дзіцяці. Калі раптам дуб засыхаў, то гэта лічылі прадказаннем цяжкай хваробы.

* Знахары выкарыстоўвалі дуб як сімвал мужчынскага пачатку, а бярозу — жаночага. Каб аб’яднаць маладую заручаную пару, трэба было напаіць абаіх адварам з трэсак гэтых дрэў або травы, сабранай у тым месцы, дзе зрасліся дуб і бяроза.

* У асяроддзі ўсходніх славян шырока бытавала павер’е: дуб, які вырас у двары, каля хаты, дзе-небудзь на прысядзібным участку, “выжыве” гаспадара гэтага дома. Верылі ў тое, што, як толькі дуб вырасце і набярэ моц, з гаспадаром здарыцца бяда — дуб забярэ яго жыццёвую сілу.

* З далёкіх часоў у народзе існавала забарона зразаць дубы. Лічылася, што любыя дзеянні, накіраваныя супраць свяшчэннага дрэва, нашлюць няшчасці на чалавека, які гэта зрабіў, а часам і на ўсіх, хто жыве паблізу.

* У той жа час лічылі: хто будзе спаць на дубовых дошках, той будзе даўгавечны і здаровы, як дуб.

* Калі вясной пачуеш першы гром, трэба пацерціся спінай аб дуб — увесь год не будзе балець спіна.

* Дуб — магутны донар лячэбнай энергіі, таму яго шырока выкарыстоўвалі ў народнай медыцыне. Каб пазбавіць дзіця ад цяжкіх хвароб, яго “прапускалі праз дуб” — адтуліну, якая ўтварылася пасля ўдару маланкі. Пасля гэтага дрэва туга звязвалі. Дрэва паступова зрасталася — дзіця дзень за днём набірала моц.

Аксана КАТОВІЧ, Янка КРУК.

СВОИМИ ГЛАЗАМИ

«Наказывать? Нет, мы не имеем права...»

Очеты нашего родного Департамента исполнения наказаний о повышении уровня собственной работы на лицах шведских коллег вызвали бы ужас. Хотя в Беларуси объявлен курс на гуманизацию правоохранительной и судебной систем. Курс курсом, но мне лично довелось побывать и в белорусской тюрьме, и в шведской. В белорусской — в качестве осужденного, который потом был полностью оправдан, в шведской — в качестве экскурсанта. Поэтому расскажу о том, что видел своими глазами.

Итак, шведская тюрьма Эстерокер (Österåkeranstalten). Всего в ней содержатся 217 человек, 80 из которых находятся в статусе подследственных и 137 — осужденные.

Одноместная камера с телевизором и без «ресничек» на окнах может с легкостью дать фору большинству отечественных гостиниц. Единственное, что напоминает здесь о тюрьме, — форменная одежда сотрудников, сопровождающих нас по СИЗО, да многочисленные надписи на стенах, сделанные прежними хозяевами, расквартированными здесь за совершенные преступления.

Невольно вспоминаю, какие последствия предусмотрены белорусским изобретательным умом для испортивших государственное добро. В ушах до сих пор стоят дикие вопли «корпусного» или иного представителя власти, радеющего за сохранность белорусской тюрьмы. Либо стандартное «Дома на стенах будешь рисовать», либо откровенное «Ты у меня языком все вытрешь, с..ка!»...

Как оказалось, шведский подход к решению этой проблемы принципиально иной. Мой вопрос поначалу даже не поняли. Однако не из-за некачественного перевода. Сотрудники администрации шведской тюрьмы не могли понять, что значит... наказывать подследственного. А осознав суть вопроса, с улыбкой ответили:

— Мы не можем наказывать, мы можем исключительно рекомендовать заключенному... ВОЗДЕРЖАТЬСЯ от желания расписывать стены и предупредить, что, ВОЗМОЖНО (!), администрация учреждения будет вынуждена удержать некоторую сумму денег из его заработной платы или с лицевого счета для устранения рисунков и надписей, — ответил наш гид.

Как оказалось, это не единственный повод для удивлений. Впереди нас ждали еще более потрясающие неожиданности, заставляющие меня испытывать стыд за собственную страну и задаваемые мной вопросы, которые я старался формулировать максимально корректно, дабы не выглядеть первобытным человеком и не ставить в неловкое положение наших гидов. Но кто же мог подумать, что сотрудники шведской тюрьмы ИСКРЕННЕ, а не для галочки в очередном отчете для нагрянувших ревизоров, обеспокоены вопросами ПОМОЩИ и исправления осужденных.

Скажите мне, кто из сотрудников нашей пенитенциарной системы (да и самих заключенных) может хоть на секунду представить, что заключенного... нельзя наказывать? Мысли более крамольной, кажется, не может существовать. Лично я до сих пор вспоминаю слова начальника Бобруйской колонии, который сразу уверенно заявил мне, что ему проще списать умершего заключенного, чем сдохшую собаку. И что я могу сколько угодно требовать соблюдения своих прав, но если ему прикажут, то он уничтожит меня, сгноив в ШИЗО.

Воспоминания о ШИЗО и условиях, в которых мы там содержались, одни из самых неприятных в моей жизни. Под дикий гогот слаборазвитых контролеров и их отборный мат мы втихаря плели «коней» (веревки) из носков и мочалок, для того чтобы передать друг другу немного табака или стержень (ручка считалась непозволительной роскошью), замывая (смывая) этих «коней» через унитаз. К слову сказать, и унитазом это назвать было сложно, но другие эпитеты вряд ли будут восприняты как нормативная лексика.

Вспомнились и холод, из-за которого приходилось всю ночь отжиматься, чтобы не замерзнуть; и больного туберкулезом, которого подсаживали ко мне (его же потом подсадили и к Андрею Санникову)... Но больше всего в память врезались именно скотские условия и не менее скотское отношение администрации.

Жуткое слово ШИЗО оказалось совершенно непонятным нашим спутникам в Швеции. Несмотря на то, что переводчик довольно неплохо владел тюремной терминологией, шведские сотрудники никак не хотели понимать, о чем идет речь. Даже банальный дословный перевод с объяснением, что за штука такая — штрафной изолятор, не сразу стал им понятен.

— Наказывать? Нет, мы не имеем права... Наказание не ведет к исправлению осужденных... — ошарашил нас контролер. — *Мы можем регулировать отношения с осужденными посредством досрочного освобождения или перевода его в другую часть тюрьмы, с более строгими условиями содержания. Но это только когда увидим, что его моральное или психологическое состояние вызывает у нас беспокойство. Иногда заключенный сам просит нас о помощи, тогда мы переводим его в другие камеры, где он будет находиться под присмотром врачей и не иметь контакта с другими осужденными.*

Камеры, предназначенные для «изоляции» заключенных, как оказалось, ничем не отличаются от обычных камер: телевизор как непременный атрибут шведской системы исправления, стерильная чистота и полный покой.

Удостоверившись, что это именно те камеры, про которые нам говорил наш спутник, мы уже собирались перейти в другое помещение, когда наши сопровождающие, очевидно, осознали, что именно мы пытаемся увидеть.

— Существует категория заключенных, склонных к суициду. Для них предусмотрены другие камеры, — словно оправдываясь, произнес он. — *Эти камеры обустроены таким образом, чтобы заключенный не мог нанести вред своему здоровью.*

Открыв очередную дверь, он с гордостью продемонстрировал нам очередной шедевр шведской пенитенциарной идеи. По своей конструкции камера совершенно не отличалась от уже увиденных нами. За тем исключением, что все было скрыто за плексигласом (органическим стеклом).

— Камера оборудована таким образом, что заключенный лишен возможности причинить себе вред, — гордо продекламировал наш спутник. — *Как правило, суицидальные случаи связаны с попыткой заключенного повеситься. Здесь не за что зацепить веревку, мы не выдаем простыни, а все шнуры скрыты за специальным стеклом.*

Я не стал разделять бурную радость гостеприимных шведов, злорадно (гордость за страну осталась-таки во мне) отметив про себя сразу несколько мест, где можно было зацепиться, о которых наши заморские друзья, похоже, даже не догадывались.

В нахлынувших воспоминаниях я снова вернулся в то время, когда мы тайком жгли собственные полотенца, разрывая их на полосы, чтобы подогреть себе кружку чая, так тщательно запрещаемую нам местными перевоспитателями. Полотенца мы в шутку называли «дрова», поскольку в своем большинстве они погибали в огне, нагревая воду в пластиковой кружке, обильно смазанной снизу зубной пастой, что не давало пластику расплавиться. Дышать в камере от дыма было просто нечем, как и нечем было вытираться, но мы наслаждались несколькими глотками горячей жидкости, гордо именуемой «чифирь». Это был наш протест против системы, которая издевалась над нами, содержа в скотских условиях.

— А носки и свитера вы забираете у осужденных? — спросил я, возвращаясь в шведскую реальность.

— Зачем? — искренне удивился швед.

— Любой белорусский заключенный может сплести веревку из носка или свитера в течение пятидесяти минут, — отреагировал я. — *Разве у вас не так?*

Удивление, застывшее на лице сотрудника шведской тюрьмы, дало мне право с гордостью отметить, что наш счет по способности удивлять друг друга сравнялся.

— Есть еще одно помещение, — решил реабилитироваться швед, — *Там содержатся только буйные, те, кто обязательно должен находиться 24 часа под присмотром контролеров.*

Мы прошли до самого конца коридора, где за огромной дверью из того же оргстекла находилась камера с большой кроватью в центре. К ее основанию были прикреплены 4 ручки, которые можно использовать для привязывания. При необходимости (только в присутствии врача) заключенный может быть привязан к кровати. При этом контролеры находятся 24 часа перед стеклянной дверью.

— На практике эта камера используется 1—2 раза в год, последний раз заключенный помещался сюда в июне прошлого года, — пояснил «экскурсовод».

Больше о наказаниях говорить было нечего. Швеция другая страна, где человеческая жизнь и достоинство дороже любых ценностей. Перед освобождением каждый заключенный проходит реабилитационную подготовку, для того чтобы быстрее войти в обычную жизнь. А самым суровым «наказанием» может стать свидание с родным не в 3-комнатной квартире, а просто в комфортабельном номере.

«Неужели мы так сильно деградировали, по сравнению со шведами? — пронеслось у меня в голове. — Мы, белорусы, нация, которая всегда славилась своей добротой и гостеприимством, превращаемся в озлобленных и диких животных, ненавидящих все и вся».

Не скрою, я не раз ставил себя на место тех ДПНК (дежурный помощник начальника колонии), которые водворяли меня в камеру ШИЗО без окон, в которой пол, нары, умывальник, стены и двери были покрыты известью. Но так и не понял, что именно руководило ими: больное воображение или неудержимая озлобленность на весть мир. До сих пор вспоминаю «столыпины», в которых нас перевозили по стране, под издевательства и унижения контролеров. Как мы месяцами сидели в переполненных камерах «Володарки», по 40—50 человек на 25 квадратных метрах. И как наслаждались контролеры Жодинской тюрьмы, избивая киянками (деревянный молоток с длинной ручкой для простукивания) подследственных ребят.

Проходя по стерильно чистым коридорам шведской тюрьмы, я физически ощущал, насколько мы безразличны собственной стране, которая издевается над своими гражданами, уничтожая нас морально и физически, и называет это перевоспитанием и ресоциализацией.

От этих мыслей меня отвлек переводчик, вернув в шведский пенитенциарный рай, который готовился к приему пищи. Вряд ли можно назвать удивлением то чувство, которое меня переполняло, когда я узнал, чем собирались отобедать шведские «отбросы общества». Впрочем, об этом — в следующей статье. Но сразу скажу, что некоторые сотрудники администраций наших колоний, я уверен, никогда не пробовали то, что подают шведским заключенным...

Справка

Количество заключенных, которые находятся в тюрьмах Швеции, колеблется **от 4500 до 5000 человек**. Из них более 25% тех, кто отбывает длительные сроки. Кроме того, **1600 заключенных находятся под следствием. 6000 человек ежегодно приговариваются к условным срокам**.

В последние годы для уменьшения случаев отбывания наказания в тюрьмах в законодательство Швеции были внесены соответствующие изменения.

Для наркоманов и алкоголиков назначается лечение в специальных местах.

Еще один вид наказания — 240 часов бесплатной работы на благо общества (распространяется на получивших наказание, сроком до 4 месяцев). Для них применяется электронный мониторинг. Для каждого создается индивидуальный план пребывания в заключении, где прописано, сколько человек должен отработать, где будет учиться (обязательно 40 часов в неделю человек проводит вне заключения).

Раньше работники тюрем были только охранниками. Социальные работники, психологи осуществляли социальную работу и мероприятия по лечению. С начала 1990-х годов перед работниками шведских тюрем поставлены новые задачи, а именно: осуществление индивидуальной работы с заключенными.

(Продолжение следует).

Андрей БОНДАРЕНКО.

КАЛОНКА АЛЕСЯ НЯЎВЕСЯ

Лазні без вады, крамы без яды

У Ветцы на 7000 жыхароў усяго адна лазня, ды і ў ёй не заўсёды бывае гарачая вада. У лазні ёсць басейн, але ваду туды даўно не запускаюць.

А зрэшты, толькі той бяды,
Што лазня ёсць, ды без вады,
Бо мыцца ўжо даўно пара
Каля калодзежа, з вядра.
Такі рэжым, такі ў нас лад,
Што йдзём не ўперад, а назад.
І хутка давядзе рэгрэс,
Што будзе ўсё, ды толькі “без...”.
Збудуем фермы — будзь здароў!
Ды фермы тыя без кароў.
Удосталь будзе мехдвароў,
Ды без камбайнаў, трактароў.
Заводаў, фабрык — на вякі,
Ды не стаяцьмуць там станкі.
Бальніц наўзводзім і аптэк,
Але без неабходных лек.
Мы мецьмем заўтра безліч крам,
Паліцы ж пуставацьмуць там.

* * *

Нас, беларусаў, аж мільён
На працу ездзіць за кардон.
І ўсё ўжо да таго ідзе,
Што быць краіне без людзей...

Ці пераможа д’ябла Божа?

Камітэт па правах чалавека ААН прыняў рашэнне, з якога вынікае, што Антаніну Піванос з Віцебска яшчэ ў 2008 годзе незаконна прыцягнулі да адміністрацыйнай адказнасці, і цяпер пенсіянерка дамагаецца, каб пакаранне адмянілі нашы суды. Аштрафавалі ж яе за тое, што прынесла на плошчу вышыванку са словамі малітвы “Ойча наш”. Міліцыянты палічылі яе за “плакат апазіцыйнага зместу”...

Страшны суд, бадай, нікога
Пасля смерці не міне...
І яна зварот да Бога
Вышыла на палатне.
Мусіць, думала жанчына,
Што ў такі грахоўны час
Ёсць важлівая прычына
“Павярнуць” да Бога нас.
Словы вечнае малітвы
Нагадаць рашыла ўсім,
Каб чыноўны й паспаліты
Люд не збэсціўся зусім.
І на плошчу з вышыванкай
Падалася ясным днём.
Толькі — во неспадзяванка! —
Тут жа “мент” падбег трушком.
Што яму малітва “Ойча...”?
Што ён знае пра Хрыста?
Паўтараць не любіць двойчы
І не лічыць ён да ста.
Клёкам “мент” круціў-варочаў —
Нават “збілася разьба”.
Словы кінуліся ў вочы:
“От лукавого избавь...”
Дык у слове ж тым — “лукавый” —
Корань, мусібыць, “лука”...
На кіраўніка дзяржавы
Замахнулася рука!
За малітву для жанчыны
Вырак вынеслі ў судзе.
І яна з тае часіны
“Бой” з уладаю вядзе.
І хоць голас ейны кволы,
Ды ў ААН пачулі аж.
Давяла: няма крамолы
У малітве “Ойча наш...”
Адалела беззаконне?
Сэнс здаровы перамог?
Толькі ўладзе нашай сёння
Ні ААН не ўказ, ні Бог.
Даспадобы сёння ўладзе
У народзе сеяць страх:
Хто “адпеты” самы — сядзе,
А “свядомым” — проста штраф.
Што той штраф пенсіянерцы
(А яна і не адна ж),
Калі ёсць Хрыстос у сэрцы
І малітва “Ойча наш”?
Не, ні штрафам, ні астрогам
Не спужаць такіх людзей.

* * *

У краіне
Д’ябла з Богам
Сёння спохватка ідзе...

З НАГОДЫ

Гаворыць і паказвае Ліда

Сёння, пэўна, толькі гультай не лае наша тэлебачанне за пустэчу зместу перадач і проста за славаблудства іх аўтараў. Прагледзеўшы адну-другую такія перадачы, задаю сабе пытанне: ёсць у нас дзяржаўнасць ці яе няма? Адзін раз, калі некаторыя палітычныя дзеячы трасуць кулакамі на адрас амерыканцаў, здаецца, што ёсць. Іншы раз — наадварот. Ці, як казаў паэт Мандэльштам, “живём, под собою не чуя страны”.

Такое ўражанне склалася пасля прагляду перадач аб святкаванні пампезнага Дня Незалежнасці, і асабліва перадачы “Гордость Лидчины”, якая з’явілася 7 жніўня на Лідскім тэлебачанні. Героем яе быў Герой Савецкага Саюза палкоўнік Мікалай Міхайлавіч Малахаў. Гэтага чалавека, светлая яму памяць, я добра ведаў, не раз сустракаўся, слухаў яго расповеды аб баявым шляху ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Шчыра скажу: я вельмі паважаю гэтага сціплага, мужнага, высакароднага чалавека і ганаруся знаёмствам з ім.

Але гэта я як асоба. А чаму ім павінен ганарыцца наш народ? З Лідчынай яго звязвае толькі тое, што пасля сыходу ў адстаўку застаўся жыць у Лідзе. Сам ён родам з Алтая, з горада Барнаула. Нават у гады вайны не браў удзелу ў вызваленні Беларусі. Ні ў Лідзе, ні на Лідчыне вы не знойдзеце нават кропкі, якая нагадала б аб ягонай дзейнасці тут.

Вельмі прашу не лічыць такое маё выказванне за блюзнерства — гэта не той выпадак. Мы ўвекавечым яго памяць як чалавека годнага, назваўшы адну з вуліц горада імем Малахава. Нададзім яму званне Ганаровага грамадзяніна горада. Але ж у нас ёсць землякі-лідчане, кім мы можам ганарыцца. У Лідзе ў 1911 годзе нарадзіўся А.Б.Мігдал, фізік-тэарэтык, які супрацоўнічаў з А.Д.Сахаравым. Гэта асоба сусветна вядомая. Або сусветна вядомы вучоны Дамейка, што нарадзіўся на Лідчыне. Ці вось яшчэ адзін, больш блізкі ў часе да нас, — Леанід Іванавіч Хітрун. Ад простага сялянскага хлопца, прайшоўшы ўсе прыступкі службовай лесвіцы, дайшоў да пасады намесніка старшыні Савета міністраў БССР і нават міністра СССР! Ды ці толькі гэтыя?

Можа, усё ж такі перш чым лупіць у званы, зазірнуць у святцы? Сваіх людзей, вартых такога гонару, можна знайсці. Але рабіць гэта трэба з вялікай адказнасцю, не па звестках “інфармбюро АБС (адна бабуля сказала)”. Трэба мець свой гонар і годнасць, даражыць імі і беражліва захоўваць.

А пра тое, што інфармацыя ўзята з вышэй памянёнага “інфармбюро”, можна меркаваць па выказванні былога лідскага ваенкама палкоўніка Коласа: маўляў, “унікальнасць” Малахава заключаецца ў тым, што гэта быў адзіны Герой Савецкага Саюза ў Лідзе. Глупства, пане дабрадзею! Мне давялося быць знаёмым, акрамя Малахава, яшчэ з пяццю. Толькі большасць з іх пакінула Ліду. А адзін, Герой Савецкага Саюза Косачаў, так і застаўся навекі ў Лідзе. Некалькі гадоў працаваў дырэктарам прадпрыемства дрэваапрацоўкі (сёння гэта мэблевая фабрыка).

Можна дадаць нямала слоў абурэння на адрас падобных перадач Лідскага тэлебачання. Ды наўрад ці варта. Яго ж хваляць!

У заключэнне хочацца спытацца: ці станем мы калі-небудзь самі сабой і будзем “людзьмі звацца”? Ці так і будзем насіць на сваіх “худых плячах” бяду і гора.

А мо ўсё ж такі адрачомся ад пошуку ворагаў, а “бліжэй прыгледзімся да хаты, да Міхася і да Антося”? І там пашукаем сваю годнасць і свой гонар.

Анатоль Фёдаравіч КУЛЕШ.
г.Ліда.

НАША ЖЫЦЦЁ

Зняў ролік пра катэдж старшыні райвыканкама — і застаўся без камп'ютара

Светлагорскі блогер і грамадскі актывіст Генадзь Жулега зняў відэа пра дом старшыні Светлагорскага райвыканкама і размясціў яго на сваіх старонках у сацыяльных сетках. Пасля гэтага [illegible]

Жулега і раней здымаў ролікі пра жыццё ў Светлагорску, [illegible]

«Дом старшыні райвыканкама я здымаў, не адмаўляю. [illegible]»

Пасля таго як ролік з'явіўся ў інтэрнэце, да Жулегі прыйшла міліцыя з пастановай аб правядзенні праверкі.

«Міліцыянеры мне растлумачылі, што жонка старшыні райвыканкама напісала на мяне заяву, маўляў ролікам, размешчаным у інтэрнэце, я зняважыў гонар і годнасць яе сям'і, а інфармацыя на відэа мае паклёпніцкі характар. Я лічу, што паклёпу, гэта значыць заведама непраўдзівай інфармацыі, у роліку няма», — сказаў Жулега.

З пастановы міліцыі таксама вынікае, што жонка старшыні райвыканкама прасіла прыцягнуць актывіста да ўстаноўленай законам адказнасці.

Паводле папярэдніх звестак, крымінальная справа ў дачыненні да блогера не распачыналася і пратакол аб адміністрацыйным правапарушэнні не складаўся. Міліцыя канфіскавала ў Жулегі камп'ютар, паведаміўшы яму, што камп'ютар будуць правяраць, а потым будзе вырашацца пытанне аб прыцягненні блогера да адказнасці.

Алена ГЕРМАНОВІЧ.

КНІЖНЫ УГОЛ

Семен БУКЧИН

Читайте Адамовича

В мае 1990 г. Алесь Адамович сделал такую запись: «Методом «до упора» мне удалось в жизни вот что: 1.Содействовать рождению жанра таких книг, как «Блокадная» и «Огненная»; 2. Подтолкнуть процесс дискредитации «своего» ядерного оружия; 3. Блокировать атомную энергетику и вывести из зоны секретности чернобыльское преступление; 4. Помочь генералиссимусу рухнуть окончательно. Ну, а теперь остается вернуть селянину землю. Что следующее мне жизнь накинет на шею, как лассо?»

Это были, что называется, предварительные итоги. И он сам не знал, какой новой, но не менее глобальной цели будет домогаться в ближайшем будущем. Судьба же распорядилась так, что через полтора года его постиг тяжелейший инфаркт. Конечно, он жил на износ. Горбачевская перестройка захватила его. Активное, означавшее прежде всего борьбу за демократические преобразования в стране депутатство в Верховном Совете Союза, публицистика, поездки по стране и миру, выступления на различных конференциях. А он любил и умел выступать, захватывать внимание аудитории.

Но не идут у меня из головы эти даты: инфаркт случился в ночь с 20 на 21 декабря 1991 г., а за две недели до того были подписаны Беловежские соглашения, ставившие точку на существовании СССР. А ведь не за то он боролся, не за развал Союза — за демократизацию страны, за справедливость, за правду. Адамович был осторожен в прогнозах. Тем более что никак не вдохновлял пример грузинского президента Гамсахурдиа. Независимость для Адамовича не была фетишем. Ему важно ее содержание. В сентябре 1991 г., за два месяца до Беловежья, в беседе с корреспондентом Белорусского радио Леонидом Свиридовым, откликаясь на придание статуса конституционного закона Декларации о государственном суверенитете Беларуси, он сказал, что **«формулировка, что мы стали независимым государством, — это та мечта, та мысль, до которой еще далеко»**. Потому что **«независимое государство — это независимая самостоятельная экономика, это свои формы жизни, демократии. А иначе я и не мыслю независимости»**. Он предупреждал, что занявший президентскую должность **«может оказаться маленьким Сталиным, великим параноиком… в Беларуси вновь встает вопрос, кто дорвется до этой должности»**.

Вот так: считал, что помог рухнуть генералиссимусу, но не исключал появления в суверенных республиках тех, кого Евтушенко еще в 1962 г. назвал «наследниками Сталина». И каково было бы ему узнать, что в его Беларуси создана музейная «Линия Сталина». И своими глазами увидеть, как в телепередаче «Имя России» только вмешательство прервавшего интерактивное народное голосование Никиты Михалкова не позволило выйти Сталину на первое место, опередив Александра Невского. А насчет «маленького Сталина» с параноидальными чертами, безусловно, оказался провидцем.

Можно представить себе, какое яростное публицистическое сопротивление вызвало бы у него решение белорусской власти строить атомную электростанцию. Не удалась блокада атомной энергетики. И вывод из «зоны секретности» трагедии Чернобыля не повлиял на судьбу зараженных территорий и людей, которых в итоге лишили льгот, положенных ее жертвам. И ядерная угроза никуда не исчезла.

Так что же, чересчур самонадеян был Алесь Михайлович, считая, что методом «до упора» ему удалось?.. Конечно, «Я из огненной деревни» и «Блокадная книга» — это документы, без которых портрет войны будет неполон. Это останется надолго.

А остальное? Здесь многое зависит от точки отсчета. Да, история непредсказуема. Но есть у человека, у большой личности ощущение сделанного. У Адамовича оно никак не связано с самоупоением. Напротив — писавшаяся после инфаркта в течение двух оставшихся лет книга «Vixi» («Прожито») — свидетельство чрезвычайной требовательности к себе, постоянной проверки своих мыслей и поступков. Суть в том, что состоялся человек и, следовательно, дело его не могло пропасть. Пускай не для всех. Но для памятливых — несомненно. Вот на это, на укрепление человеческой памяти, и работал в основном Адамович. Отсюда его призыв «делать сверхлитературу». Нет, не пацифистом, не борцом с ядерной угрозой, не антисталинистом был Адамович. Он был прежде всего и по самой сути своей классическим гуманистом. Слово уже подзабытое, ведущее нас в прошлые столетия.

Знаменитый английский писатель и физик Чарльз Перси Сноу считал, что «писатели, как правило, яснее представляют себе ход событий, чем большинство обычных людей, и скорее способны воздействовать на него». И одновременно, понимая историческую ограниченность даже писательского зрения, признавал «некоторую упрощенность» прямых, публицистических высказываний. Выход из этого противоречия виделся ему в том, что «подлинно значительный писатель будет стремиться высказать нечто более сложное и трудное», нежели самые прекрасные трюизмы.

К этому «сложному и трудному» рвется мысль Адамовича в предсмертной книге «Vixi». В больнице он читает в прохановском «Дне» о «ненависти Адамовича» и записывает: «Да нет, не ненависть двигала и двигает. Другие чувства». И на призывы «патриотов» к демократам — «Вы свое дело сделали — отойдите!» — отвечал: «Что же, отходим». Это не была сдача. Это было понимание девальвации недавно так волновавшего людей слова. И еще ощущение приблизившегося порога вечности.

Это понимание продиктовало ему пронзительные страницы о матери, Анне Митрофановне, хранительнице родовой памяти, той человеческой субстанции, которая передается на генном уровне, но не всегда осознается, пока мы молоды. И вот на инфарктной койке он терзает себя: любил ли тех, кто был рядом? чем компенсировал «сердечную недостаточность»? не заслонила ли литература, «дела внешние» самое главное, когда нужно не жалеть, а любить? И мужественно признает, что более всего любил «свободу свою». Считал ее «выше всего. Даже от любви свободу».

Такой вот непривычный Адамович встает со страниц его последней книги. За этой исповедальностью, конечно же, видна тень его великого учителя Льва Толстого, считавшего искренность — он всегда помнил об этом — «тем рубежом, который резко отделяет искусство от «не-искусства».

В начале будущего года исполнится двадцать лет со дня ухода Алеся Адамовича. Срок немалый. И за более краткие сроки множество писательских имен покрылось патиной времени. Книги Адамовича — слава Богу — переиздаются, по его произведениям ставятся спектакли, фильмы. Он очень хотел преодолеть смывающую человеческие следы Лету. Желание более чем понятное для натуры одновременно и художественной и действенной, ставящей перед собой высокие и трудные цели.

Один из героев Шекспира говорит: «В наши дни, если человек не соорудит себе мавзолея, так о нем будут помнить, только пока колокола звонят да вдова плачет». Адамович не сооружал себе мавзолея. Он жил, как умел, как считал нужным. И вот прошли годы. А его колокол звонит и тревожит наши души. В «Огненной» и «Блокадной» книгах. В «Хатынской повести». В «Vixi».

«Читайте Адамовича» — так когда-то озаглавил свою статью его друг, замечательный литератор, искусствовед Владимир Бойко.

Я повторяю этот призыв.

Алесь Адамовіч. Выбраныя творы. Укладанне і каментар Наталлі Адамовіч і Міхася Тычыны. Прадмова Міхася Тычыны. Мінск, Кнігазбор, 2012.

МАДЭРНІЗАЦЫЯ

Аляксандр ЯРАШУК:

МАП — гэта праклён беларускага рэжыму

Міжнародная арганізацыя працы (МАП) у чэрвені ў шосты раз ўнесла Беларусь у свой «чорны спіс» — спецпараграф за парушэнне правоў працоўных і прафсаюзаў. Вырашана таксама накіраваць у верасні кантактную місію ў краіну, каб вывучыць сітуацыю і паспрабаваць высветліць, ці маюць намер беларускія ўлады выконваць яе 12 рэкамендацый.

Фактычна іх можна лічыць часткай Еўрапейскага дыялогу для мадэрнізацыі Беларусі, якая тычыцца рэфармавання прафсаюзнай сферы. Пра тое, як улады адгукаюцца на замежныя прапановы, пра адносіны афіцыйнага Мінска з МАП распавёў старшыня Беларускага кангрэса дэмакратычных прафсаюзаў Аляксандр Ярашук.

— Нашы чыноўнікі паспрабуюць пераканаць членаў кантактнай місіі, што праблем з прафсаюзамі не існуе…

— Было б няправільна разглядаць гэтую сітуацыю ў адрыве ад агульнапалітычнай. У краіне выбудавана жорсткая аўтарытарная з элементамі таталітарызму сістэма, дзе няма месца іншадумству, у тым ліку — прафсаюзнаму плюралізму. Таму беларускі рэжым лічыць для сябе самазгубным выкананне Рэкамендацый МАП, асабліва самай галоўнай — скасавання дазвольнага прынцыпу стварэння і дзейнасці прафсаюзаў, вяртання рабочым канстытуцыйнага права ствараць любыя прафсаюзы і ўваходзіць у іх. Мяркую, і на гэты раз будзе ажыццяўляцца спроба прадаць місіі МАП нейкія касметычныя рашэнні.

— Колькі наогул рэкамендацый выканалі ўлады за тыя гады, што МАП разглядае беларускую справу?

— Напрыклад, аднавілі БКДП у сацыяльным дыялогу на нацыянальным узроўні. (Праўда, у апошні час мой удзел у рабоце Нацыянальнага савета па працоўных і сацыяльных пытаннях зноў блакіруецца.) БКДП стаў бокам падпісання Генеральнага пагаднення паміж урадам, аб'яднаннямі наймальнікаў і прафсаюзаў.

Скасавана Рэспубліканская рэгістрацыйная камісія, куды ўваходзілі супрацоўнікі судоў, пракуратуры, органаў юстыцыі, КДБ; яна вырашала, каго рэгістраваць, а каго не. Але святое месца пустым не бывае: ролю рэгістрацыйнага фільтра ўзяло на сябе Міністэрства юстыцыі.

У весніку Міністэрства працы і сацыяльнай абароны «Ахова працы», а пасля ў газеце «Рэспубліка» апублікаваны Рэкамендацыі Камісіі па расследаванні МАП.

Адноўлены на працы некалькі незаконна звольненых нашых таварышаў.

Увогуле, тры з паловай з дванаццаці рэкамендацый улады выканалі; астатнія засталіся на паперы.

— Пасля чэрвеньскай канферэнцыі працы сітуацыя з прафсаюзамі змянілася?

— Яна мела толькі адну тэндэнцыю — пагаршацца. Краіна знаходзіцца ў складанай сацыяльна-эканамічнай сітуацыі, пра што сведчыць абвастрэнне адносін на шэрагу прадпрыемстваў паміж адміністрацыямі і працоўнымі з нагоды заробкаў. Гэтыя праблемы набываюць хранічны характар, часта выяўляецца, што запазычанасць па заробках складае ад некалькіх месяцаў да года.

У гэтых умовах рэжым расцэньвае існаванне незалежных прафсаюзаў як фактар павышанай рызыкі. Верагодна, ён мае на тое падставы: апошнія даследаванні НІСЭПД зафіксавалі рост рэйтынгу незалежных прафсаюзаў — сёння нам давяраюць каля 40 працэнтаў грамадзян краіны. Таму і сур'ёзны ціск.

На РУП «Бабруйскі завод трактарных дэталяў і агрэгатаў», ААТ «Мазырскі НПЗ», іншых прадпрыемствах рабочых прымушаюць да выхаду з незалежных прафсаюзаў пад пагрозай непрацягнення кантрактаў.

— Гэта значыць варта казаць не пра пашырэнне ўплыву незалежных прафсаюзаў, а пра банальнае выжыванне?

— Мы заўсёды думаем пра развіццё, але дазвольны прынцып дзейнасці прафсаюзаў, уведзены дэкрэтам прэзідэнта №2 яшчэ ў 1999 годзе, загнаў нас у своеасаблівае гета: пастаянна ствараем новыя арганізацыі, але легітымізаваць іх не можам.

Прыклад — РУВП «Граніт», дзе рабочыя масава выйшлі з дзяржаўнага і стварылі незалежны прафсаюз, паказаўшы, у якім катастрафічным становішчы яны знаходзяцца. Рэжым жорстка расправіўся з працоўнымі, якія, вобразна кажучы, сярод белага дня здзейснілі ўцёкі на волю з турмы дзяржаўных прафсаюзаў, якім адведзена роля турэмшчыка працоўных. Усіх без выключэння лідараў арганізацыі звольнілі.

— Наіўна прагучыць пытанне: ці магчымы дыялог незалежных прафсаюзаў з урадам? Інакш кажучы, ці рэальныя прапановы па прафсаюзнай лініі дэмакратызацыйнага дыялогу?

— Пытанне ў роўнай ступені і наіўнае, і сур'ёзнае. БКДП усе гэтыя гады імкнуўся спалучаць у сваёй дзейнасці прынцыповасць у адстойванні правоў сваіх сяброў і ўсіх працоўных краіны з гнуткасцю і канструктывізмам пры наладжванні дыялогу з урадам. Пры гэтым выкарыстоўваліся механізмы міжнароднага ціску, уключаючы тую ж МАП.

Хоць мы і не былі настолькі наіўнымі, каб разлічваць, што рэжым мае сур'ёзны намер аднаўляць правы прафсаюзаў, але лічылі неабходным выкарыстоўваць любую спробу для наладжвання дыялогу. Паколькі ніхто не ведае, што стане спускавым кручком, які запусціць механізм разбурэння існай палітычнай сістэмы. Пры ўяўнай непахіснасці ўлады перамены часцяком адбываюцца тады, калі гэтага менш за ўсё чакаюць.

— Адміністрацыйная рада МАП бліжэйшай восенню ўзніме беларускае пытанне або адкладзе да Міжнароднай канферэнцыі працы?

— МАП — гэта праклён беларускага рэжыму. Менавіта грунтуючыся на заключэннях МАП, ЕС у 2007 годзе пазбавіў Беларусь гандлёвых прэферэнцый. Калі з Еўрапейскім Саюзам перыядычна адбываюцца невытлумачальныя ўспышкі сяброўства і наладжвання дыялогу і Мінску час ад часу ўдаецца пусціць пыл у вочы Бруселю, то з МАП ніводны з гэтых нумароў не прайшоў. І не пройдзе.

Логіка дзеянняў Міжнароднай арганізацыі працы зводзіцца да таго, каб наглядна даць зразумець беларускаму рэжыму: ні пры якіх абставінах яна не заплюшчыць вочы на беларускія праблемы.

— На падставе ўзаемаадносін Мінска і МАП можна зрабіць выснову, што беларускія ўлады разумеюць толькі мову сілы?

— Перафразуючы Льва Талстога, я сказаў бы: усякая дэмакратыя адзіная і непаўторная, усе дыктатуры падобны адна да другой. І ў гэтым плане Мінск не арыгінальны, хоць і спрабуе падкрэсліць сваю выключнасць. Любая дыктатура ўспрымае дэмакратыю як слабасць, а яе носьбітаў — як слабакоў. Не трэба мець ілюзій: беларускі рэжым ніякіх іншых аргументаў, акрамя аргументаў сілы, не прызнае.

Але падкрэслю — сказанае зусім не азначае, што эканамічныя санкцыі з'яўляюцца ўніверсальным сродкам для лячэння палітычных рэжымаў ад аўтарытарызму. Наогул лічу пазбаўленым сэнсу пытанне — што лепш: пуга ці пернік, санкцыі ці дыялог? У адных выпадках працуе адно, у другіх — іншае. Бясспрэчна адно: любому недэмакратычнаму рэжыму трэба даць ясна зразумець — яго «штукарствы» з правамі працоўных і прафсаюзаў, а ў шырокім сэнсе з правамі чалавека, не пройдуць дарма і не застануцца беспакаранымі. У гэтым і заключаецца наша сумесная з МАП стратэгія.

Сямён КУТКАВЕЦ.

ВЕДАЙ НАШЫХ!

Вікторыя Азаранка стала пераможцай турніру ў Цынцынаці

Беларуска Вікторыя Азаранка перамагла сваю даўнюю саперніцу амерыканку Серэну Уільямс у фінале адзіночнага разраду міжнароднага жаночага турніру серыі WTA Premier у амерыканскім Цынцынаці.

Прызавы фонд турніру — 2 мільёны 369 тысяч долараў.

«Гэта быў выдатны матч. Я вельмі задаволена тым, што выйграла яго. Гэта была вялікая бітва. Гэта была чыстая барацьба. Я сапраўды вельмі шчаслівая», — цытуе Азаранку прэс-служба Беларускай федэрацыі тэніса.

ПОГЛЯД

Вішнеўскі шкадуе, што яго раманы не перакладзены на беларускую мову

Пра гэта вядомы польскі пісьменнік сказаў на прэс-канферэнцыі ў Мінску.

Днямі ў беларускай сталіцы адбылася прэзентацыя новай кнігі Януша Вішнеўскага "На фэйсбуку з сынам".

"Ва Украіне, напрыклад, ёсць выданні па-ўкраінску. Там прадаюцца і па-руску, і па-ўкраінску мае раманы. Наклады на ўкраінскай меншыя, але яны таксама раскупляюцца", — адзначыў пісьменнік.

"Я быў у вашых кнігарнях — у вас вельмі мала кніг на беларускай мове. Што аб'ядноўвае людзей у краіне? Агульная гісторыя, агульная мова і агульны вораг. Я не магу зразумець, чаму ў вас так мала беларускай мовы. Чаму так шмат рускай? Можна жыць у дзвюх мовах. Так жывуць ва Украіне, напрыклад. Я разумею, ведаю пра вашу гісторыю. Але ў мяне ёсць адчуванне, што ў вас беларуская мова не раўнапраўная з рускай. Яна — фон вашага жыцця, а на першым плане руская. Як так здарылася, што ў вашай краіне дамінуе не ваша родная мова?" — здзівіўся папулярны белетрыст.

Ён таксама запэўніў, што з задавальненнем падпіша кантракт з перакладчыкам, які возьмецца за пераклад яго кніг на беларускую мову.

ЭВРИКА!

«Умная» мелиоративная техника

На этом поле площадью 100 га, раскинувшемся под Берлином, успешно используется система капельного орошения. Здесь удобрения вносятся в почву вместе с поливной водой. Изначально подобный метод получил распространение в тепличном производстве, но сейчас используется и в открытом грунте. О преимуществах метода говорит один из координаторов проекта **Лучия Дойль Гутьеррес:**

"Система одновременно запрограммирована на различные типы задач. С одной стороны, она оценивает, достаточно ли воды получают растения. Кроме того, делает выводы об однородности почвы, о ее составе. Любая информация о состоянии полей для нас очень важна".

Об уровне содержания в почве нитратов, фосфатов, калия исследователям сообщают специальные сенсоры. Идея состоит в том, чтобы после получения информации с датчиков система програмного обеспечения самостоятельно принимала решения, когда и где производить полив.

Мартин Смолка, профессор Венского университета, объясняет: *"Мы должны убедиться, что на датчики не влияют внешние электромагнитные сигналы. Тогда можно гарантировать, что мы получим точную информацию. Показания могут часто меняться, так как на больших площадях почва неоднородна. Нам важно знать, какой именно участок сенсоры анализируют в данный момент. Для этого вся платформа подключена к электросети".* Комплексная система, по идее разработчиков, должна обеспечить экономию воды и удобрений, а также упростить работу фермеров.

Свое мнение о системе капельного орошения высказывает фермер **Франк Хаусманн**:

"Среди прочего, такая система позволяет нам, фермерам, экономить время. Мы запускаем ее с офисного компьютера, а дальше она сама знает, что делать. Остается лишь контролировать процесс, не выходя из помещения. Соответственно, больше времени остается на решение других вопросов, которые для нас не менее важны".

Андрей СЕРГЕЕВ.

ПРОЕКТЫ

«Гиперпетля» — транспорт будущего

Американский бизнесмен и изобретатель **Элон Маск** представил футуристический проект нового вида транспорта «Гиперпетля», который, двигаясь на околозвуковой скорости, сможет преодолевать путь от Лос-Анджелеса до Сан-Франциско за полчаса.

Элон Маск, основатель компаний SpaceX, Tesla и платежной системы PayPal, предполагает использовать магниты и турбины, чтобы запускать капсулы на воздушной подушке, с огромной скоростью перемещающиеся по полым трубам.

В статье с проектным обоснованием «Гиперпетли» Маск утверждает, что новый вид транспорта, использующий солнечную энергию, будет преодолевать расстояние между Лос-Анджелесом и Сан-Франциско быстрее, безопаснее, дешевле и эффективнее, чем находящаяся в стадии разработки новая скоростная железнодорожная магистраль.

Предприниматель назвал свой проект новым, пятым, видом транспорта — после автомобильного, водного, железнодорожного и воздушного, который, по его словам, *«приближается к настоящей телепортации».*

По оценкам Маска, строительство системы, связывающей два крупнейших города Калифорнии, отстоящие друг от друга на 550 км, будет стоить около шести миллиардов долларов. Капсулы могут отходить от перрона каждые 30 секунд, перевозить людей и автомобили, разгоняясь почти до 1200 км/ч, что близко к скорости звука в атмосфере.

Пассажиры, сидящие в кабинах внутри капсулы, будут испытывать ощущения, схожие с теми, что испытывает пассажир самолета. Это ускорение, немногим превышающее обычную силу тяжести g, что меньше, чем на «американских горках», утверждает Маск.

Постройка демонстрационной модели займет до четырех лет, сказал он. Стоимость поездки, по оценкам автора идеи, составит около 20 долларов.

ЧТО ТАМ, В ЕГИПТЕ?

На грани кровавого кризиса

Министр обороны Египта генерал Абдель Фаттах ас-Сиси впервые после обострения конфликта обратился к египетскому народу и заявил, что "сердце Египта открыто для всех его сыновей", но военные не позволят поставить Египет и его народ на колени и не будут мириться с насилием и разрушением страны: "У египетского народа есть право выражать свою волю, народ свободен и может выбрать себе любого правителя. И армия и полиция стоят на страже народного волеизъявления. И всегда будут защищать право народа выбирать своих лидеров".

Абдель Фаттах ас-Сиси также заявил, что военные намерены не допустить нового всплеска насилия. «Мы не будем молча стоять в стороне, наблюдая, как разрушается наша страна и терроризируются наши граждане», — сказал он.

Не собираются отступать и исламисты. Они планируют новые акции сопротивления.

Военные сместили Мохаммеда Мурси — первого демократически избранного президента Египта — 3 июля; генерал Сиси заявил тогда, что военные не могли больше игнорировать требования миллионов египтян о его отставке. Прежде чем начать операцию по разгону двух протестных лагерей в Каире, египетский главнокомандующий попросил миллионы людей выйти на улицу и дать ему «мандат на борьбу с насилием и терроризмом», явно имея в виду намерение военных сокрушить «Братьев-мусульман».

Однако в своей воскресной речи Сиси дал понять своим оппонентам, что он допускает возможность примирения.

«Мы предоставили много возможностей для мирного разрешения нынешнего кризиса и призываем сторонников бывшего режима принять участие в восстановлении демократического пути и влиться в политический процесс, а не способствовать конфронтации и разрушению египетского государства», — подчеркнул генерал. «В Египте для всех найдется место, и мы переживаем по поводу каждой капли пролитой крови», — добавил он.

В минувшую среду военные разогнали два палаточных лагеря «Братьев-мусульман» в Каире и провозгласили в Египте чрезвычайное положение. Разгон лагерей сопровождался многочисленными жертвами. По официальным данным, погибло более 600 человек, включая десятки сотрудников служб безопасности. В ходе маршей протеста в пятницу, провозглашенную исламистами «днем гнева», в Египте погибло более 170 человек.

В воскресенье временное правительство Египта провело экстренное заседание для обсуждения нынешнего кризиса, после которого министр информации Дорейя Шараф аль-Дин заявила, что кабинет сожалеет о жертвах, но продолжит жесткую линию в «борьбе с терроризмом».

Египетское правительство намерено пересмотреть статус телеканала «Аль-Джазира», который аль-Дин обвинила в подрыве безопасности и стабильности в Египте.

Сообщается, что египетский кабинет обсудил также предложение премьер-министра Хазема Беблави о юридических обоснованиях для роспуска движения «Братья-мусульмане».

Появившееся 85 лет назад исламистское движение было запрещено военными властями Египта в 1954 году, но в марте этого года было зарегистрировано в качестве неправительственной организации — в ответ на судебный иск его оппонентов, оспаривавших юридический статус движения. В 2011 году после свержения президента Хосни Мубарака в результате «арабской весны» «Братья-мусульмане» учредили политическое крыло — Партию свободы и справедливости, от имени которой и баллотировался Мохаммед Мурси.

В воскресенье министр иностранных дел временного правительства Египта Набил Фахми созвал пресс-конференцию, на которой продемонстрировал видеозаписи того, как протестующие стреляли в сотрудников служб безопасности. По словам Фахми, власти страны имеют дело с попыткой «сотрясти основы государства».

Со среды египетские власти задержали более 1000 членов «Братьев-мусульман» и объявили о конфискации больших запасов оружия и боеприпасов.

Египетские власти пригласили журналистов международных СМИ посетить военный госпиталь, где проходят лечение египетские стражи порядка, пострадавшие во время недавних столкновений на улицах Каира с "Братьями-мусульманами".

Глава безопасности Египта в Каире генерал Джамаль Абед Алааль сопровождал группу журналистов во время визита в госпиталь. В основном в палатах находятся больные с огнестрельными и ножевыми ранениями.

Евросоюз требует от нынешних властей Каира положить конец насилию и как можно скорее возобновить политический диалог.

Евросоюз собирался предоставить Египту помощь на общую сумму в 5 миллиардов евро, но выплаты были приостановлены еще в прошлом году. Полтора миллиарда долларов Каир получает ежегодно от Вашингтона. Но призывы к более жестким мерам в отношении Египта звучат и по другую сторону Атлантики.

«Запад выбрал неверное время для давления на Египет», — с таким заявлением выступил министр иностранных дел временного правительства страны, отвечая на целый ряд резких высказываний со стороны Европы и США, которые требуют прекратить насилие, захлестнувшее страну.

Лондонский востоковед **Андрей Остальский** не видит хороших вариантов развития событий. Вот что он сказал.

— Запад сейчас очень резко реагирует на действия египетских военных.

— К сожалению, и у Запада, как и у самого Египта, нет хорошего выхода. Это важнейший партнер Соединенных Штатов, Европейского Союза и в ближневосточных делах, и в средиземноморских делах. Флагман арабского и мусульманского мира. Что же с ним теперь делать? Конечно, нет у Запада другого выхода, как придерживаться своих принципов. Поэтому Европейский Союз сейчас, видимо, примет решение об ослаблении связи с Египтом, если не о полном бойкоте. Американцы тоже вынуждены будут прекратить поддержку военных, а это был всегда очень важный элемент стабильности на Ближнем Востоке, и не известно, чем это аукнется. Но другого выхода фактически нет, потому что иначе будут преданы важнейшие принципы и окажется, что каждый сможет обвинить Запад в страшнейшем лицемерии. Но, с другой стороны, надо четко понимать, что занятие этой позиции тоже приведет к негативным результатам

— Есть ли еще хоть какие-то надежды на то, что это будет урегулировано не путем гражданской войны?

— Ненависть льется просто гектолитрами с обеих сторон, страна расколота. Поэтому пока представить себе какой-то хороший сценарий, к сожалению, абсолютно невозможно.

Вадим КРАВЦЕВИЧ.

СЛЫШАЛИ?

Российско-украинская торговая война?

Федерация работодателей Украины обратилась к премьер-министру страны Николаю Азарову с просьбой как можно быстрее посодействовать решению на межправительственном уровне проблем, которые начали возникать у украинских предприятий-экспортеров на российской таможне.

С 14 августа российская таможня перешла к сплошной проверке всех украинских товаров — полная выгрузка, проверка, загрузка обратно; это может привести к остановке украинского экспорта в Россию, предупредила Федерация работодателей Украины.

Товары проходят границу, но оформление в среднем занимает два дня вместо нескольких часов. В январе—мае 2013 года украинцы ввезли в Россию продукции на 6,4 млрд долларов, это 23,7% всего украинского экспорта, пишут «Ведомости».

Проблемы у украинских экспортеров с прохождением таможенного контроля на таможне РФ начали возникать еще с 20-х чисел июля.

В Федерации работодателей Украины отмечают, что все это приводит к увеличению сроков простоев вагонов и других транспортных средств и, как следствие, ведет к подорожанию или срыву поставки товаров, порче продукции, а также подрывает позиции украинских товаропроизводителей на рынке Российской Федерации. При этом российский рынок для многих украинских предприятий является критически важным, ведь он позволяет зарабатывать оборотные средства и платить зарплату своим работникам, пишет украинское издание «День».

К описываемым событиям прогнозный объем украинского экспорта в РФ во втором полугодии текущего года Федерация работодателей Украины оценивала приблизительно в 8,5 млрд долларов США. В результате срыва части контрактов, а также подорожания и задержки выполнения других экспортных соглашений, по оценке ФРУ, потери Украины от описываемых действий российской стороны могут достичь, в зависимости от развития событий, 2—2,5 млрд долларов США только во втором полугодии текущего года. Как следствие, вырастет на указанную сумму дефицит платежного баланса. Также можно допустить, что это приведет к дополнительному падению индекса промышленного производства на 7—8 процентных пунктов и повлияет на сокращение реального ВВП приблизительно на 1,5% — прогнозируют в Федерации работодателей Украины.

Даже запреты, введенные в 2006 году на ввоз вин, соков, минеральной воды из Грузии и Молдовы, нельзя сравнить с нынешней российско-украинской «торговой войной». Во-первых, те запреты касались ограниченного круга товаров, во-вторых, тогда Россия еще не являлась членом ВТО и потому не была связана общепринятыми рамками международных норм и правил.

Немногие в Украине верят, что и «шоколадная», и «сырная» войны с РФ спровоцированы низким качеством украинских продуктов. Более вероятными выглядят другие два варианта, о которых «Дню» рассказали источники, приближенные к переговорному процессу по вопросам торговли с российской стороной. Первый — коррупционный: поставив «черную метку» на того или иного производителя, просто требуют «откат» за ее снятие. Таким поведением госструктур на постсоветском пространстве не удивишь никакого бизнесмена. И второй — политический: Онищенко уже давно называют в экспертных кругах «санитарно-политическим инструментом Кремля», который официальная Москва применяет тогда, когда нужно склонить к чему-то несговорчивого партнера.

Руководитель Центра украинских исследований Института Европы Российской академии наук, главный редактор журнала «Современная Европа» Виктор Мироненко говорит: «Это, конечно, безумие! Это торговая война в полном масштабе! Об этом говорилось в частных высказываниях и выступлениях на самых разных уровнях в России. От академика Глазьева, президента РФ, премьер-министра. Но я никогда не предполагал, что они могут на это пойти. Думаю, пора людям вмешиваться в эти отношения и с одной, и с другой стороны и напоминать руководителям, что это не их частное дело. Это — крайне плохо. К сожалению, это происходило в течение всех 20 лет отношений. Я, как и другие, вижу в этом попытку давления оказать давление на украинскую администрацию, чтобы изменить интеграционный вектор Украины — с западного на восточный. Хотя я не понимаю, для чего это нужно российским руководителям. С чисто экономической точки зрения присоединение Украины к Таможенному союзу — это большая и очень серьезная проблема. Это все неправильно, потому что двусторонние отношения строятся не как отношения двух народов и стран, а чаще — как отношения между двумя элитами».

Глава Роспотребнадзора Геннадий Онищенко признал, что трудности, возникшие на российской границе у украинских экспортеров, являются «торговой войной», хотя этот термин был в обиходе исключительно украинских журналистов. Заявив, что у российской стороны накопился «длинный перечень претензий» к украинским товарам, Онищенко присовокупил: «Если это называют торговой войной, пусть это называют торговой войной».

Итак, война объявлена, хотя до сих пор нет единого мнения по поводу того, с какой конкретно целью Россия вдруг начала нападать на Украину, пишет Петр Бологов на сайте Lenta.ru. Понятно, что самая распространенная версия связана с давлением, которое Кремль хочет оказать на украинцев, с тем чтобы они одумались и вместо соглашения о зоне свободной торговли с ЕС (его подписание ожидается в конце этого года) бросились в объятия Таможенного союза. Возможно, так оно и есть. По крайней мере украинская оппозиция в этом ни капли не сомневается.

На фоне того единодушия, которое в оценке происходящих событий проявляют оппоненты власти, реакция правящей Партии регионов, как и чиновников сформированного ею правительства, кажется невнятной. Премьер Азаров некоторое время будто пребывал в ступоре, пока наконец не нашел объяснение «торговой войны» в нюансах, связанных с функционированием Таможенного союза. «Сейчас есть определенные сложности, связанные прежде всего, как мы считаем, с образованием, структурированием и формализацией Таможенного союза. У нас появляются отличия в подходах», — то есть, считает украинский премьер, возникшие неурядицы носят исключительно технический характер и преувеличивать их масштаб, как это, по мнению Азарова, делают СМИ, не стоит.

Представитель Украины при Евразийской экономической комиссии Виктор Суслов считает, что ситуация начинает «разряжаться». «Никакой торговой войны нет, никаких ответных шагов от Украины не понадобится», — сказал он.

Впрочем, не все представители правящей партии разделяют эти точки зрения. Так, например, парламентарий-«регионал» Владимир Олийнык расценил действия России как попытку «нецивилизованным способом склонить Украину к объединению с Таможенным союзом».

Подготовил к печати Сергей ИВАНОВ.

Музычны альбом першай лэдзі

Першая лэдзі Амерыкі Мішэль Абама выпускае музычны альбом у рамках яе праграмы "Давайце рухацца". Асноўная мэта праграмы — барацьба з дзіцячым і юнацкім атлусценнем. Сама Мішэль не будзе спяваць, але яна падабрала музыкантаў і рэпертуар. Прагучаць песні "Ты тое, што ты ясі", "Мы любім гародніну", "Давайце рухацца" і іншыя.

У СУСЕДЗЯЎ

Чакаецца "гарачы верасень",

або Як польскія прафсаюзы адстойваюць правы працоўных

Прафсаюзы Польшчы пагражаюць ураду дэманстрацыямі, і нават агульнанацыянальным страйкам. Надоечы ў Варшаве прадстаўнікі прафсаюзаў абмяркоўвалі пытанні, звязаныя з арганізацыяй дэманстрацый, запланаваных на 11—14 верасня. Прэс-сакратар „Салідарнасці" **Марэк Левандоўскі** заявіў, што цягам чатырох дзён верасня пратэсты будуць паступова пашырацца. Спачатку прафсаюзы арганізуюць пікеты і вулічныя дэбаты, каб прыцягнуць увагу да сваіх патрабаванняў. Кульмінацыйным момантам стане 14 верасня, калі ў Варшаве адбудзецца буйная антыўрадавая дэманстрацыя.

Кіраўнік прафсаюза „Салідарнасць" **Пётр Дуда** папярэджвае, што ў гэты дзень на вуліцы сталіцы выйдзе шмат людзей: "*Мы будзем стартаваць з трох розных месцаў у сталіцы. Нас будзе настолькі шмат, што няма такога аднаго месца, якое б умясціла ўсіх".* Пётр Дуда дадае, што, калі акцыя не паўплывае на палітыку ўрада, актывісты плануюць далейшыя пратэсты, у тым ліку нават ўсеагульны страйк.

У арганізацыю вераснёўскіх пратэстаў апрача „Салідарнасці" ўключаюцца таксама і іншыя польскія прафсаюзы, у тым ліку Агульнапольскае пагадненне прафсаюзаў (OPZZ) і Форум прафсаюзаў. Такім чынам актывісты хочуць выказаць сваю нязгоду з рашэннем урада па праблеме занятасці і павышэння пенсіённага ўзросту. Пратэст пройдзе пад лозунгам „Хопіць не звяртаць увагі на грамадства".

Тым часам польскія працадаўцы пераконваюць, што большыя сацыяльныя прывілеі азначаюць рост беспрацоўя. Яны расчараваны адсутнасцю дыялогу з прафсаюзамі. Ерэмі Мардасевіч з Польскай канфедэрацыі прыватных працадаўцаў „Левятан" лічыць, што патрабаванні прафсаюзнікаў, у тым ліку датычныя ліквідацыі часовых кантрактаў і павелічэння мінімальнай заработнай платы, нерэальныя. Ён кажа: *"Іх рэалізацыя спрычынілася б да павелічэння беспрацоўя ў Польшчы".*

Яўген РУСАКОВІЧ.

Галоднае дзяцінства

Пасля тайфуну, які абрушыўся на Філіпіны, хлопчык корпаецца ў смецці, якое прынеслі хвалі, і плавае ў вадзе ў пошуку рэчаў, якія можна прадаць і зарабіць якую капейку на ежу.

ВНИМАНИЕ!

Ветеринары предупреждают

В связи с началом заготовительного сезона лесной продукции (ягод, грибов, лекарственных трав) высока вероятность переноса и попадания через обувь человека возбудителя африканской чумы свиней на личные подворья, в сараи, где содержатся домашние свиньи.

В целях профилактики и недопущения попадания вируса африканской чумы свиней, трихинелл и других возбудителей инфекционных заболеваний к восприимчивым животным (домашним свиньям), при посещении леса необходимо обходить места обитания диких кабанов. При выходе из леса иметь сменную обувь. Использованную обувь в дальнейшем необходимо помыть и продезинфицировать. Перед входом в сарай, где содержатся домашние свиньи, оборудовать подушку или коврик, заполненный дезинфицирующим раствором (3%-ным раствором едкого натра (каустической соды), 1,5%-ным раствором формальдегида, 5%-ным раствором хлорамина, раствором «Тубисана» или другим дезинфицирующим средством), зарегистрированным в Республике Беларусь.

В противном случае остановить дальнейшее распространение африканской чумы свиней в районе, области, стране будет сложнее.

Мясо от подворного забоя домашних животных, в том числе от диких кабанов, должно обязательно проходить ветеринарно-санитарную экспертизу.

РЕГИСТРАТУРА

Белорусы по-прежнему подвергаются радиационному облучению

Радиационная обстановка на территории Беларуси в течение многих лет характеризуется как стабильная. Однако население страны как получало дозы радиации, так и получает — через продукты питания и в организациях здравоохранения во время различных обследований.

В зоне загрязнения — 2386 населенных пунктов

Как сообщается в государственном докладе Минздрава «О санитарно-эпидемиологической обстановке в Республике Беларусь в 2012 году», радиоактивное загрязнение территории цезием-137, стронцием-90 и плутонием-238, 239, 240 характеризуется повышенными уровнями в зонах, сформировавшихся после аварии на Чернобыльской АЭС. На территории, загрязненной радионуклидами, расположено 2386 населенных пунктов.

Средние годовые дозы внешнего облучения населения, проживающего в зонах радиоактивного загрязнения, по данным индивидуального дозиметрического контроля за 2012 г. (мЗв) составили: полеводы — 0,8250, механизаторы — 0,7724, животноводы — 0,7681, водители — 0,7320, почтальоны — 0,7600, строители — 0,7400, прочие — 0,6981. При этом фактические максимальные годовые дозы внешнего облучения превысили 1 мЗв у полеводов, механизаторов, животноводов, водителей.

Из доклада следует, что население получает радиацию прежде всего из продуктов, причем выращенных на своих огородах и собранных в лесу. Так, санслужба исследовала 66.839 проб пищевых продуктов на содержание цезия-137 и 2647 проб — на содержание стронция-90. В основных пищевых продуктах, производимых в общественном секторе, превышение действующих нормативов содержания цезия-137 и стронция-90 не регистрировалось.

В домашнем молоке по-прежнему превышено содержание радионуклидов

В личных хозяйствах ситуация хоть и улучшается, но не так кардинально, как хотелось бы. «Следует отметить, что в течение последних 5 лет имеется положительная динамика к уменьшению удельного веса проб молока из личных подсобных хозяйств с превышением РДУ-99 по содержанию цезия-137 и количества населенных пунктов, где регистрируется «загрязненное» молоко», — говорится в докладе.

Однако из таблицы видно, что число населенных пунктов, где находят повышенное содержание цезия-137, было одинаковым в 2011-м и 2012 годах.

Удельный вес (%) проб пищевых продуктов из личных подсобных хозяйств с превышением РДУ-99 по содержанию цезия-137 за 2008-2012 гг.

Продукт	2008 г.	2009 г.	2010 г.	2011 г.	2012 г.
Молоко	0,7	0,4	0,3	0,1	0,1

В течение 2008—2012 годов количество населенных пунктов, где регистрировалось превышение РДУ-99 по содержанию цезия-137 в пробах молока из личных подсобных хозяйств, снизилось более чем в 7 раз, с 67 в 2008 году до 9 в 2012 году.

Количество населенных пунктов, где регистрировалось превышение РДУ-99 по содержанию цезия-137 в пробах молока из личных подсобных хозяйств за 2008-2012 гг.

Область	2008 г.	2009 г.	2010 г.	2011 г.	2012 г.
Брестская	15	6	2	4	2
Гомельская	50	33	21	8	7
Могилевская	2	1	2	1	0
ВСЕГО	67	40	25	13	9

Однако по-прежнему в Гомельской области регистрируются населенные пункты, где молоко из личных подсобных хозяйств не соответствует требованиям РДУ-99 по содержанию стронция-90. Вместе с тем с 2008-го года по 2012 год в Гомельской области количество населенных пунктов, где регистрировалось превышение содержания стронция-90 в пробах молока из личных хозяйств, снизилось более чем в 7 раз.

В докладе отмечается, что причинами, обусловившими превышение содержания радионуклидов в молоке, является использование кормов с содержанием радионуклидов, превышающим допустимый уровень. Негативно сказывается то, что люди пасут скот в лесных массивах, на пастбищах с высоким коэффициентом перехода радионуклидов в травы.

Дары леса — потенциальная опасность радиоактивного заражения

По-прежнему остается высоким процент проб лесных ягод, грибов, заготавливаемых населением, мяса диких животных, загрязненных радионуклидами цезия-137 выше допустимых уровней.

Удельный вес (%) проб даров леса, мяса диких животных, рыбы местного улова, не отвечающих требованиям РДУ-99 по содержанию цезия-137 за 2008-2012 гг. (частный сектор)

Продукт	2008 г.	2009 г.	2010 г.	2011 г.	2012 г.
Грибы	31,7	25,8	28,3	26,8	27,3
Ягоды лесные	17,5	17,0	18,4	18,0	15,7
Мясо диких животных	43,8	46,4	41,6	37,4	44,0
Рыба местного улова	7,5	2,2	1,5	2,3	3,3

Санслужба считает необходимым уделять пристальное внимание проведению радиационного контроля пищевых продуктов и питьевой воды, продолжить проведение мероприятий по оптимизации радиационного контроля с учетом меняющейся радиационной обстановки. Важно, отмечается в докладе, «обеспечить и в дальнейшем возможность населению проверить продукцию из личных подсобных хозяйств на содержание радионуклидов на безвозмездной основе; информировать население о радиационной обстановке и о результатах радиационного контроля пищевых продуктов и питьевой воды».

Елена СПАСЮК.

НЕЗАШОРАНЫМ ВОКАМ

Дзесяць гадоў «спецаперацыі»

25 чэрвеня 2003 года Беларусь развітвалася са сваім выдатным сынам — Васілём Быкавым. Дзесяткі тысяч людзей у цэнтры Мінска пад бел-чырвона-белымі сцягамі праводзілі яго ў Вечнасць. [illegible]

Лявон БАРШЧЭЎСКІ.

Рейтинг «вымирающих» стран

Портал Rusfast, опираясь на данные американской CIA-Fact book, составил рейтинг стран мира, где проблема демографии стоит наиболее остро. При этом приток мигрантов в исследовании не учитывался. По данным за первый квартла 2013 года, антирейтинг возглавила Украина, где смертность значительно превышает рождаемость. Беларусь в этом списке лишь на 13-м месте (использованы данные Росстата) — на сотню новорожденных у нас приходится 124 смерти. Замыкают список так называемых вымирающих стран Финляндия и Дания. Там показатели смертности и рождаемости практически сравнялись, и на данный момент не происходит ни прироста, ни естественной убыли населения.

Страна	Родившихся на 1000 жителей (чел.)	Умерших на 1000 жителей (чел.)	Число умерших на 100 родившихся
1.Украина	9,52	15,75	165,44
2.Болгария	9,07	14,31	157,77
3.Сербия	9,15	13,77	150,49
4.Латвия	9,91	13,60	137,2
5.Венгрия	9,37	12,71	135,64
6.Германия	8,37	11,17	133,47
7.Эстония	10,38	13,65	131,5
8.Монако	6,79	8,75	128,86
9.Чехия	8,55	11,01	128,77
10.Словения	8,66	11,12	128,4
11.Хорватия	9,53	12,06	126,54
12.Румыния	9,40	11,86	126,17
13.Беларусь	**10,99**	**13,68**	**124,47**
14.Литва	9,36	11,48	122,64
15.Греция	8,94	10,90	121,92
16.Австрия	8,73	10,31	118,1
17.Португалия	9,59	10,91	113,76
18.Япония	8,23	9,27	112,63
19.Италия	8,94	10,01	111,96
20.Россия	**12,7**	**13,9**	**109,5**
21.Бельгия	10,0	10,70	107
22.Босния и Герцеговина	8,92	9,53	106,83
23.Польша	9,88	10,31	104,35
24.Молдова	12,38	12,61	101,85
25.Финляндия	10,36	10,42	100,58
26.Дания	10,2	10,21	100,1

ІНІЦЫЯТЫВА

У чым правініліся аўтамабілі-таксі?

*Таксіст з Гродна **Сяргей Верамеенка** прапануе аб'яднацца супраць указа аб абмежаванні тэрмінаў эксплуатацыі аўтамабіляў таксі да васьмі гадоў.*

Як вядома, Міністэрства транспарту прапануе абмежаваць выкарыстанне аўто ў якасці таксі 8 гадамі. [illegible]

5—7-гадовая іншамарка — гэта аўтамабіль наступнага пакалення, які патрабуе больш дарагога абслугоўвання.

2) Не ўсе змогуць дазволіць сабе набыць аўто не старэйшыя за 8 гадоў. Як следства — прыйдзецца ісці ў наём на аўтамабілі больш багатых прадпрыемстваў. А мець сваё заўсёды лепей, чым карыстацца чужым.

3) Дробныя фірмы і «сераднячкі» апынуцца пад пагрозай спусташэння з-за рэзкага скарачэння (ці ўвогуле ліквідацыі) рухомага саставу. Буйныя таксама пацерпяць ад змяншэння колькасці машын. Гэта прывядзе да скарачэння іх прыбытку і змяншэння выплат у бюджэт, што зусім не выгадна дзяржаве.

4) Прадпрымальнікі з гэтай сферы дзейнасці, якія ўсё-такі змогуць выжыць, будуць плаціць больш высокія падаткі. Іх абавязкова падымуць, каб кампенсаваць зніжэнне паступленняў у дзяржбюджэт. Астатнія альбо будуць вымушаны перакваліфікавацца, альбо застануцца без працы.

Спытайце ў любога таксіста: які аўтамабіль ён лічыць больш камфортным — "Аўдзі" альбо "Ладу"? Які больш надзейным — "Фальксваген" альбо "Geely"? Які больш бяспечным — Mercedes альбо "Волгу"? Адказ больш як відавочны".

Сяргей Верамеенка звяртае ўвагу на яшчэ адну акалічнасць: тэрмін эксплуатацыі аўтобусаў на рэгулярных маршрутах і экспрэс-маршрутах (маршрутных таксі) не абмежаваны. *"У чым тады правініліся аўтамабілі-таксі? —* пытаецца актывіст. *— Мы ні ў якім разе не заклікаем ўводзіць абмежаванні ў адносінах да аўтобусаў. Мы хочам працаваць у роўных умовах з усімі.* [illegible] *павялічыцца да 30—40 хвілін?"* — мяркуе таксіст.

І апошняе. Ці ёсць магчымасць у беларусаў набываць "свежыя"-патрыманыя машыны?

"Дзесяцігадовая іншамарка ў Еўропе каштуе 1500—2000 еўра, — параўноўвае таксіст. — *У нас — 7000—12.000 еўра ў залежнасці ад стану, тыпу кузава і г.д. Новыя мытныя стаўкі зрабілі практычна недаступным большасць аўтапарка Еўропы. Ідзём купляць новыя аўто? Але дзе ўзяць 12.000—15.000 долараў на набыццё транспарту? Выйсце — аўтакрэдыт. Хто не спрабаваў, няхай ведае — гэта сапраўдная кабала. Банкі выдаюць аўтакрэдыты пад 35—50% і нават 70% (у Еўропе пад 2—3%, але мы пакуль тут). Плюс пабочныя паборы ў выглядзе розных узнагарод за касавае абслугоўванне і іншае, абавязковае страхаванне па аўтакаска (без гэтага крэдыту не атрымаеце) у памеры да 10% ад сумы крэдыту ў год пры ўмове, што не здзейсніце ДТЗ, інакш страхавыя ўзносы ўзрастаюць. Пры такіх умовах таксіст робіцца закладнікам свайго аўтамабіля і змушаны працаваць амаль без адпачынку. А гэта супярэчыць працоўнаму кодэксу".*

Праектам указа прадугледжана, што ўжо працуючыя «старыя» аўтамабілі будуць дапушчаны да працы да 1 студзеня 2016 года. "Аднак гэта не вырашэнне праблемы, а адцягванне яе на паўтара года, пасля чаго паўстануць тыя ж пытанні. А як быць тым, хто вырашыць распачаць сваю дзейнасць пасля 1 мая 2014 года?" — пытаецца Сяргей Верамеенка.

Ігар ЗАЛЕСКІ.

БУДЗЬЦЕ ЗДАРОВЫ!

Капусны сок

Пры ўжыванні капуснага соку надзіва хутка паддаецца лячэнню язва дванаццаціперснай кішкі. Сок капусты валодае выдатнай ачышчальнай і збаўляючай вагу ўласцівасцю. Адзінай нязручнасцю з'яўляецца частае ўтварэнне газаў: сок капусты садзейнічае раскладанню назапашаных у кішэчніку прадуктаў гніення ад хімічнай рэакцыі. Клізмы дапамогуць выдаленню як газаў, так і прадуктаў гніення, якія выклікаюць газы.

Самай каштоўнай уласцівасцю капусты з'яўляецца высокае ўтрыманне серы і хлору і параўнальна высокага працэнта ёду. Злучэнне серы і хлору ачышчае слізістую абалонку страўніка і кішэчніка, але гэта толькі ў тым выпадку, калі сок капусты ўжываецца ў сырым выглядзе без дабаўлення солі.

Калі пасля піцця капуснага соку ўтвараецца вялікая колькасць газаў ці непакоіць штосьці іншае, то гэта можа быць вынікам ненармальнага таксічнага стану кішэчніка. У гэтым разе рэкамендуецца перад ужываннем вялікай колькасці гэтага соку ачысціць кішэчнік, выпіваючы штодзённа маркоўны сок або сумесь сокаў морквы і шпінату на працягу 2—3 тыдняў са штодзённым ачышчэннем клізмай. Заўважана, што калі кішэчнік у стане засвоіць капусны сок, то ён дзейнічае як ідэальны ачышчальны сродак, асабліва пры празмерным атлусценні.

Сумесь сокаў морквы і капусты ўтварае выдатную крыніцу вітаміну С — як сродак ачышчэння, асабліва пры інфекцыі дзяснаў, якая выклікае піярэю. Але калі капуста варыцца, то дзеянне энзімаў, вітамінаў, мінералаў і соляў знішчаецца. Пяцьдзясят кілаграмаў варанай ці кансерваванай капусты не могуць даць такой колькасці жывой арганічнай ежы, якую арганізм можа засвоіць з трохсот грамаў сырога соку капусты, калі ён правільна прыгатаваны.

Сок капусты вельмі эфектыўна прымяняецца пры пухлінах і запорах. У сувязі з тым, што запоры з'яўляюцца асноўнай прычынай высыпкі на скуры, то яна таксама знікае пры ўжыванні гэтага соку.

Дабаўленне солі да капусты ці яе соку не толькі знішчае яе каштоўнасць, але і з'яўляецца шкодным.

ПРАЦЯГ ТЭМЫ

Падатак з беспрацоўнага 8 мільёнаў у год?

Нядаўна прэм'ер-міністр Беларусі Міхаіл Мясніковіч выступіў з прапановай увесці падатак для непрацуючых грамадзян, якіх, на яго думку, у Беларусі каля 445 тысяч і якія не ўносяць аніякага ўкладу ў развіццё эканомікі, але пры гэтым карыстаюцца сацыяльнымі выгодамі.

Днямі стала вядома, якім гэты падатак можа быць.

Намеснік міністра фінансаў Беларусі **Максім Ермаловіч** падчас абмеркавання прапановы Мясніковіча на партале tut.by заявіў:

— Можна пайсці рознымі шляхамі. Можна з чалавека, які ніяк не адзначаны ў Фондзе сацыяльнай абароны, ні капейкі не заплаціў у пенсіённы фонд, проста браць плату, калі ён прыходзіць у паліклініку. Такі чалавек павінен цалкам аплачваць навучанне, плаціць поўны кошт за паслугі ЖКГ, не атрымліваць дапамогі ад дзяржавы ў выглядзе вырашэння праблемы жылля.

Іншы шлях — усталяваць для такога чалавека гадавы ўзнос на аплату сацыяльных паслуг бюджэтнага сектара ў памеры 8 мільёнаў рублёў. Прыкладна ў гэтую суму нам абыходзіцца ўтрыманне ўсёй бюджэтнай сферы і сацыяльнай палітыкі дзяржавы ў разліку на аднаго працуючага чалавека. Гэта кампенсацыя можа быць у форме падатку, дамоўнага плацяжу, аплаты паслуг праз нейкую сістэму.

Разавы плацёж у памеры 8 млн рублёў — гэта самы просты спосаб. Не працуеш, не хочаш працаваць, але можаш, значыць, заплаці 8 мільёнаў рублёў, не займайся супрацьпраўнай дзейнасцю, не займайся незарэгістраванай дзейнасцю, і дзяржава не будзе прад'яўляць да цябе прэтэнзій.

А што думаюць чытачы «Народнай Волі» аб прапанове Міхаіла Мясніковіча і разлікаў, прадстаўленых Максімам Ермаловічам?

Дзевяноста першы

Сяргей НАВУМЧЫК

Путч. Супраціў

(Працяг. Пачатак у №№61, 63.)

19 жніўня ў 1991-м большасць беларусаў прачнулася пад паведамленне пра ўвядзенне з 4 гадзін раніцы надзвычайнага становішча; Гарбачоў адхілены, на яго месцы — фармальна віцэ-прэзідэнт Янаеў, а рэальна краінай кіруе ГКЧП (у перакладзе з расійскай — «дзяржаўны камітэт па надзвычайным становішчы»). Надзвычайнае становішча — гэта звычайна каменданцкая гадзіна, патрулі. Ну і танкі, іншая бранятэхніка — як жа без іх? ГКЧП складаўся з віцэ-прэзідэнта СССР, старшыні КДБ, міністраў абароны і ўнутраных спраў і яшчэ з некалькіх прыхільнікаў жорсткіх захадаў дзеля захавання камуністычнай імперыі.

А я ехаў са свайго Уручча, з вуліцы Гінтаўта, у Дом урада і нічога гэтага не ведаў, бо тэлевізар раніцай не ўключыў, а хатняга тэлефона ў мяне тады не было. У аўтобусе ж і ў метро па тварах людзей неяк не выглядала, што нешта здарылася.

Калі мяне не падводзіць памяць, у той дзень мы меліся сустрэцца з Пазьняком у Доме ўрада дзеля падрыхтоўкі заявы з нагоды запланаванага на заўтра ў Маскве падпісання «саюзнай дамовы». Дамовіліся на час пасля абеду, але я паехаў раней, бо трэба было перадаць машыністкам на раздрукоўку нейкія законапраекты. Словам, звычайныя руцінныя палітычныя справы.

І толькі прыехаўшы ў Вярхоўны Савет (было недзе крыху болей за 9 гадзін раніцы), я даведаўся пра пераварот. Першым, як аказалася, прыехаў Лявон Баршчэўскі — ён жыў бліжэй за ўсіх да Дома ўрада. (Пазьняк прыехаў каля 11-й, ад ягонай Ангарскай транспарт ішоў дрэнна, ды яшчэ трэба было рабіць перасадкі.) У памяшканні Апазіцыі БНФ, 363-м пакоі, паступова сабраліся ўсе, хто тады быў у Мінску — Валянцін Голубеў, Алег Трусаў, Уладзімір Заблоцкі, Барыс Гюнтэр, Ігар Германчук, Юрась Беленькі, Галіна Сямдзянава, Лявон Дзейка, Павел Холад...

У першыя ж гадзіны перавароту мы заклікалі людзей на плошчу. Выступае Зянон Пазьняк.

«Яго — сёння, цябе — заўтра»

Чым пагражае ГКЧП — гэта мы зразумелі адразу.

Між іншым, пра саму абрэвіятуру, якую адмыслова не перакладаю з расійскай.

На пачатку 1990-х гадоў, у часы нядоўгай і непаслядоўнай беларусізацыі, расійскія абрэвіятуры перакладаліся ў прэсе дакладна: «НКУС» («народны камісарыят унутраных справаў», «ДКНС» («дзяржаўны камітэт па надзвычайным становішчы»). Лічу, што ўжываць гэтыя прыдуманыя ў Маскве словы варта так, як яны зафіксаваліся ў свядомасці — па-расійску. Бо, як і КГБ, гэтыя абрэвіятуры зрабіліся паняццямі, з'явамі — не перакладаем жа мы запазычанае з лаціны слова «інквізіцыя».

Таму тут і далей буду ўжываць, без перакладу, ГКЧП — «Государственный комитет по чрезвычайному положению».

Члены ГКЧП заявілі, што Гарбачоў «паводле стану здароўя» не можа выконваць прэзідэнцкія абавязкі, і бралі ўладу ў свае рукі. Гарбачоў быў ізаляваны на летняй рэзідэнцыі ў крымскім Фаросе, на вуліцы Масквы выйшлі танкі. Тыя маскоўскія падзеі дастаткова добра апісаныя, і я не буду на іх спыняцца, патлумачу толькі, чаму ўтварэнне ГКЧП адразу ўспрынялася намі як вялізная небяспека.

Па-першае, у ягоны склад увайшлі тыя, хто найбольш зацята выступаў за захаванне СССР — нагэтульскі зацята, што нават прапанаваная Гарбачовым «саюзная дамова» ім падавалася «разбуральнай». Па сутнасці, гэта былі прыхільнікі рэстаўрацыі імперыі ў яе самым жорсткім, «сталінскім» варыянце.

І ў выпадку ўмацавання іхняга рэжыму незалежнасць Беларусі магла яшчэ доўгія гады заставацца недасягальнай марай.

Па-другое, усталяванне дыктатарскага рэжыму адбывалася б не проста жорстка, а з крывёю, і яе пралілі б шмат: старшыня КГБ Кручкоў, які ўвайшоў у склад ГКЧП (і, як потым выявілася, быў галоўным ініцыятарам яго стварэння), выразна прадэманстраваў усяму свету свой стыль у студзені 1991-га ў Вільнюсе, калі КДБ справакаваў выкарыстанне савецкімі вайскоўцамі сілы і загінулі 14 чалавек.

Нарэшце, утварэнне ГКЧП, абвяшчэнне надзвычайнага становішча і адхіленне ад пасады Гарбачова было парушэннем Канстытуцыі СССР. Мы дамагаліся выхаду з СССР і не мелі ніякіх ілюзій адносна Гарбачова, але лічылі, што парушэнне Канстытуцыі СССР сілавымі міністрамі прывядзе да некантраляваных працэсаў.

Так, пасля візіту Гарбачова ў Мінск у лютым 1991-га і праграмнай заявы на сустрэчы ў Акадэміі навук, дзе ён адкінуў сваю ранейшую дэмакратычную рыторыку, заявіўшы пра вернасць «камуністычнаму выбару» і аблаяўшы «нацыяналістаў», ілюзіі адносна яго страцілі нават тыя сябры БНФ, якія іх яшчэ мелі. Гарбачоў дамагаўся захавання імперыі, і тут ягоныя намеры супадалі з мэтамі камуністычнага кіраўніцтва Беларусі.

І пры ўсім гэтым — тое, што рабіла з Гарбачовым ГКЧП, было гвалтоўным парушэннем законнасці дый проста справядлівасці. Мы выступалі не ў абарону Гарбачова як палітыка, а ў абарону законна абранага прэзідэнта, у абарону прыярытэту права і дэмакратыі.

Зрэшты, лепш за ўсіх стаўленне да Гарбачова перадаў невядомы мне хлапец, які ў тыя дні прыйшоў на наш мітынг перад Домам урада з партрэтам Гарбачова, на якім напісаў: «Яго — сёння, цябе — заўтра». (Дарэчы, фотаздымак гэтага хлопца з плакатам я перадаў Гарбачову ў 1996 годзе ў Нью-Ёрку. Потым я даведаўся, што здымак-плакат зрабіў прадпрымальнік Яўген Ліпковіч: разам з жонкай яны набылі ў кнігарні некалькі партрэтаў Гарбачова, зрабілі надпісы і прынеслі на плошчу).

Мы разумелі, што для нас гэтае «заўтра» можа мець самы прамы сэнс.

Гэты здымак быў зроблены 20 жніўня ў Менску на ст. Радыятарная. Адкуль і зь якой мэтаю прыгналі сюды восем вагонаў —"закаў", зробленых, відавочна, насьпех? Цікава таксама, што праз два дні краты з вагонаў пачалі зразаць.

№12 ВЕРАСЕНЬ 1991

Вагоны, канешне, былі падрыхтаваны для нас. Але накаторыя дэпутаты-камуністы пагражалі, што да Магадана мы не даедзем: "Мы вас расстраляем". (Здымак з газеты "Свабода".)

Дземянцей: «Я ж не пацанёнак»

Мы вырашылі высветліць сітуацыю з першых вуснаў — у старшыні Вярхоўнага Савета Мікалая Дземянцея, які назаўтра меўся ехаць у Маскву і падпісваць з Гарбачовым «саюзную дамову». Акрамя таго, Дземянцей у адпаведнасці з пасадай меў права склікаць нечарговую сесію.

Да Дземянцея нас пайшло шасцёра — Лявон Баршчэўскі, Юрась Беленькі, Ігар Германчук, Валянцін Голубеў, Уладзімір Заблоцкі і я. Мы з Ігарам Герменчуком рабілі запіс на дыктафоны (дыктафон я ўзяў у кагосьці з дэпутатаў, што застаўся ў пакоі апазіцыі, і адразу вярнуў, таму запіс у мяне не захаваўся). Праз колькі дзён тэкст быў змешчаны ў «Свабодзе» і «Знамени юности». У «Свабодзе» тэкст быў скарочаны праз эканомію газетнай плошчы, у «Знамени юности» словы адных дэпутатаў прыпісаны іншым (гэта не ў якасці папроку: мы не прадстаўляліся, а журналісты маглі і не разабрацца, дзе чый голас). Тут падаю дыялог максімальна набліжаным да рэальнага.

Гутарка адбылася ў кабінеце Дземянцея.

Заблоцкі: «Аналіз сітуацыі сведчыць, што з парушэннем Канстытуцыі і законаў СССР уладу ў Крамлі спрабуе захапіць так званы Камітэт па надзвычайным становішчы. Апазіцыя лічыць неабходным тэрмінова склікаць сесію і абмеркаваць становішча. Мы думаем, што 7 чалавек, якія ўвайшлі ў склад гэтага камітэта, не маюць права вырашаць за кожную рэспубліку».

Дземянцей: «Нічога яны за нас не вырашаюць».

Заблоцкі: «Яны за нас вырашаюць усё. Гэта відавочна. Таму Вярхоўны Савет БССР, як мы лічым, павінен тэрмінова сабрацца і заявіць, што гэты камітэт антыканстытуцыйны і не паўнамоцны ўводзіць надзвычайнае становішча».

Голубеў: «Мікалай Іванавіч, наш Вярхоўны Савет павінен вызначыць: падтрымліваем мы гэтых самазванцаў ці будзем усё ж кіравацца канстытуцыйнымі прынцыпамі. Мы ведаем, што вы званілі Лук'янаву (*старшыні Вярхоўнага Савета СССР, які быў на баку путчыстаў.* — **С.Н.**). Зразумела, яму нічога не заставалася сказаць вам, як толькі тое, што «ўсё робіцца паводле закона». Але Беларусь павінна вырашаць сама за сябе».

Дземянцей: «Вы з Гарбачовым асабіста сустракаліся? Вы ведаеце, чаму нарадзілася ў яго гэтая заява?»

Голубеў: «Якая заява?»

Дземянцей: «Ну будзе яна, гэтая заява. Я ж не ад Гарбачова прыехаў. Вы, калі хочаце, едзьце да Гарбачова. Калі ласка, калі хочаце, пазваніце яму».

Навумчык: «Давайце пазвонім ад вас па ВЧ» (*так называлі адмысловую высокачастотную сувязь асаблівай сакрэтнасці.* — **С.Н.**).

Дземянцей: «Я ж не пацанёнак. Вы можаце сябе так толькі ў дзіцячым садку паводзіць. Але вы тут знаходзіцеся з дарослым чалавекам. Не размаўляйце вы так са мной. Не спяшайся, не спяшайся. Ты ўсё ведаеш, ты ўсё можаш, можаш быць нават прэзідэнтам краіны».

Голубеў: «Не».

Дземянцей: «Не, чаму, мог бы быць прэзідэнтам. Вось вы разумееце, калі ў мяне надыдзе момант, што я адмоўлюся ад сваёй пасады, вы што, мяне прымусіце?»

Голубеў: «А другой гадзіне ночы?»

Дземянцей: «Вы былі там? Якія вы маеце адносіны, што з Гарбачовым і якую ён заяву зрабіў? Вы ведаеце пра гэта альбо не?»

Голубеў: «Я грамадзянін гэтай дзяржавы, я дэпутат Вярхоўнага Савета, і мой абавязак — стаяць на абароне Канстытуцыі».

Дземянцей: «І стойце, заўсёды стойце. Але стаяць трэба паслядоўна. Калі вы напішаце заяву аб складанні сваіх дэпутацкіх паўнамоцтваў, дык — хто б як бы ні разважаў — вы напісалі заяву».

Голубеў: «Я не напішу».

Дземянцей: «Ну, не напісалі, і добра. Дык вось. Калі Гарбачоў за шэсць гадоў прыйшоў да такога цяжкага стану, у якім ён, як і заўсёды, быў і працягвае заставацца, прыйшоў ён да такога стану. Я кажу гэта не паводле маіх службовых абавязкаў, а па-чалавечы. Ён прыйшоў да такога стану. І кожны чалавек можа прыйсці да такога стану. І ён прыйшоў да такога стану. (*Гэта не стужка ў магнітафоне заядае, гэта гаворыць Дземянцей.* — **С.Н.**) І гэтая група, дакладней сказаць, Янаеў, былі з ім разам, знаходзіліся, і гэтая нарадзілася заява разам з Гарбачовым. Па стане ягонага здароўя, яшчэ раз паўтараю...»

Навумчык: «Дзе заключэнне дактароў?»

Дземянцей: «Калі вы мяне хочаце слухаць — так, калі ўсё ведаеце — прашу, тады не перашкаджайце... Я вам кажу: у Гарбачова выцеклі, скажам, усе псіхалягічныя моманты, што яму далей казаць? І ён гаворыць: я далей не рухаюся, давайце думаць разам. Вось і давялося па Канстытуцыі часова выконваць абавязкі Янаеву. Прэзідэнт за суткі да гэтага пайшоў у адстаўку. На працягу тыдня будзе склікана сесія Вярхоўнага Савета СССР. Усё робіцца па Канстытуцыі. У нашыя рэспубліканскія справы ніхто не ўмешваецца. Нам няма патрэбы збіраць сесію. Гарбачоў сам за сябе вырашыў. Ён сышоў, а жыццё будзе працягвацца. Нам, беларусам, нішто не пагражае. І не трэба падбухторваць людзей».

Германчук: «Выходзіць, што вы прызнаяце законнасць камітэта на чале з Янаевым і будзеце выконваць яго распараджэнні?»

Дземянцей: «А што вы хочаце, каб я выконваў?»

Германчук: «Канстытуцыю і законы, а не ўказы незаконнага камітэта. У Маскве на вуліцах ужо бранятэхніка. Вашае бяздзеянне можа прывесці да таго, што танкі з'явяцца на вуліцах Беларусі».

Дземянцей: «Усё, я далей не буду працягваць размову. Паўтараю: Гарбачоў падаў у адстаўку. Абавязкі прэзідэнта выконвае віцэ-прэзідэнт Янаеў».

Заблоцкі: «Вы можаце казаць нам што заўгодна. Аднак усе разумеюць, што ў СССР адбываецца неабальшавіцкі пераварот. Таму мы настойваем на тэрміновым скліканні сесіі Вярхоўнага Савета БССР. Калі вы адмаўляецеся гэта зрабіць, мы будзем збіраць патрэбныя 115 подпісаў дэпутатаў».

Было зразумела, што Дземянцей падтрымлівае путчыстаў. Пазіцыя старшыні Вярхоўнага Савета Беларусі выглядала вельмі здрадніцкай на фоне інфармацыі, якая пачала паступаць з Масквы: там прэзідэнт Расіі Барыс Ельцын выступіў з асуджэннем ГКЧП і заклікаў не выконваць загады хунты.

Тады ж Уладзімір Заблоцкі канкрэтызаваў журналістам нашы патрабаванні да сесіі, якая мелася прыняць папраўку да артыкула 72 Канстытуцыі «Аб вяршэнстве законаў БССР на яе тэрыторыі» і — што даўно было галоўнай мэтай БНФ — надаць Дэкларацыі аб суверэнітэце канстытуцыйны статус.

«Многае павінны зразумець і людзі, якія дагэтуль не задумваліся пра сутнасць «абноўленага Саюза», пра тое, чаму неабходны суверэнітэт кожнай рэспубліцы і чаму трэба яго дамагацца. Гэта будзе самая слушная выснова, якую зараз зробіць беларускі народ. Я спадзяюся на гэта!» — сказаў Уладзімір Заблоцкі ў інтэрв'ю газеце «Свабода».

Што нас чакала

20 жніўня карэспандэнт газеты «Свабода» зрабіў здымак на чыгуначнай станцыі Мінск-Радыятарны: туды падагналі некалькі вагонаў з закратаванымі вокнамі. У такіх вагонах на этап вазілі зняволеных. Праз некалькі дзён, пасля правалу путчу, краты з вокнаў былі зрэзаны.

Калі мы праз некалькі дзён пабачылі гэты здымак у газеце, у нас не было ніякіх сумневаў, каго запіхнулі б у тыя вагоны ў выпадку перамогі ГКЧП і ў які накірунак нас павезлі б.

Пазней сталі вядомыя іншыя сведчанні намераў хунты ў дачыненні да тых, хто перашкаджаў бы ёй вярнуць народ у камуністычнае стойла. З імі не зашкодзіла б пазнаёміцца тым, хто праз гады будзе называць путч «аперэтачным». Некаторыя з тых, хто ўвайшоў у ГКЧП, сапраўды нагадвалі камічных персанажаў, але сапраўднымі арганізатарамі былі кіраўнікі КГБ — установы, якая з моманту свайго ўтварэння ў 1918 годзе не спынілася перад мільёнамі ахвяр.

Адмысловая парламенцкая камісія, створаная пасля правалу путчу, не атрымала ад КДБ ніводнага дакумента, які б адлюстроўваў планы гэтага ведамства па «ўкараненні ў жыццё» (як тады прынята было казаць) рашэнняў ГКЧП. Але гэта зусім не азначае, што такіх планаў не існавала (дарэчы, КДБ увогуле не даў камісіі ніякіх дакументаў) — асабліва калі ўлічыць, што галоўным рухавіком ГКЧП быў старшыня дзяржбяспекі СССР Уладзімір Кручкоў. Я перакананы, што дакументы былі знішчаны ў першыя ж гадзіны пасля правалу путчу.

Намеснік міністра інфармацыі і друку СССР Аляксандр Гаркаўлюк распавядаў следчым пракуратуры Расіі пра нараду, якую ў першы дзень перавароту, 19 жніўня, правёў прэм'ер-міністр СССР Валянцін Паўлаў:

«Пачаў ён гэтую нараду словамі: «Ну што, мужыкі, будзем страляць альбо будзем саджаць?» Пачаўшы гэтай фразай, Паўлаў увесь час трымаў прысутных у псіхалагічным напружанні. На працягу вечара ён некалькі разоў казаў аб выкарыстанні ракет тыпу «стынгер», вайсковых фарміраванняў, прыгаворваў: «Або мы іх, або яны нас!» (Мариэтта Чудакова, «Егор», Москва, 2012).

Гэта, заўважу, кажа не азлоблены вайсковы пенсіянер, а дзейны прэм'ер-міністр.

Тагачасны генеральны пракурор Расіі Валянцін Сцепанкоў спасылаецца на дадзенае следству паказанне начальніка службы спецпадраздзялення КГБ Старадубцава, які заявіў начальству, што вырашыў не ўдзельнічаць у штурме Белага дома, і папрасіў дазволу пакінуць кабінет. У адказ ён пачуў ад намесніка ўпраўлення КГБ па Маскве і Маскоўскай вобласці Карабанава: «Не трэба. Калі што, мы цябе расстраляем» (Мариэтта Чудакова, «Егор»).

А вось яшчэ адзін паказальны эпізод.

«У адным з артыкулаў публіцыста і пісьменніка Дзяніса Драгунскага падаецца аповед ягонага знаёмага, які ў жніўні 1991 года працаваў у апараце расійскага ўрада. У першыя дні пасля паразы змоўшчыкаў КГБ ён быў у вялікай разгубленасці, у поўнай невядомасці адносна свайго лёсу. У гэтыя дні да суразмоўцы Драгунскага зайшоў малады афіцэр КГБ. Ён прыйшоў з адзінай просьбай — захаваць жыццё ягонай жонцы і аднагадоваму сыну. У тым, што сам ён у найбліжэйшым часе будзе расстраляны, ён не сумняваўся, як чалавек вайсковы, лічыў гэта заканамерным і аб літасці не прасіў. Перакананы, што рэпрэсіі напаткаюць усю ягоную сям'ю, ён прасіў літасці толькі да іх... Суразмоўца Драгунскага казаў, што, слухаючы маладога афіцэра, ён упершыню за гэтыя дні па-сапраўднаму спужаўся, ды так, што халодны пот пацёк у яго па хрыбце. Я зразумеў, што яны збіраліся зрабіць з намі ў выпадку іх перамогі...» (Мариэтта Чудакова, «Егор»).

Гэтыя сведчанні не пакідаюць сумневаў, які лёс нас чакаў, калі б мы не маўчалі. А мы — не маўчалі.

Праўда, застаецца дыскусійным пытанне: як доўга мог бы пратрымацца ГКЧП з улікам катастрафічнай эканамічнай сітуацыі ў СССР? Менавіта гэтую сітуацыю Ягор Гайдар лічыць адным з галоўных фактараў недаўгавечнасці ГКЧП.

«Эканамічная сітуацыя, якая склалася ў СССР да жніўня 1991 года, усталёўвала жорсткія межы магчымых варыянтаў развіцця падзей, — перакананы Гайдар. — Нават калі б арганізатары перавароту здолелі ўтрымаць уладу, гэта не змяняла эканамічнага становішча краіны. Ад банкруцтва, спынення выплат па знешніх запазыках, краіну аддзялялі тыдні — і гэта пры поўным спыненні разлікаў за імпартныя пастаўкі. Пра буйныя заходнія крэдыты ў выпадку поспеху ГКЧП думаць не даводзілася. Новым уладам давялося б прымаць рашэнні пра далейшае скарачэнне закупак харчавання, зніжэнне пагалоўя жывёлы, скарачэнне імпарту іншых харчовых тавараў, спыненне заводаў праз адсутнасць імпартных камплектуючых» (Егор Гайдар, «Гибель империи. Уроки для современной России». Масква, 2006).

Нібыта ўсё слушна — ды вось толькі гісторыя СССР сведчыць, што пры рэпрэсіўным здушэнні народ трываў куды большую нястачу. І трываў гадамі. А тыя кроплі свабоды, якія ўдавалася схапіць ці то ў часы нэпу, ці ў гады хрушчоўскай адлігі, чэкісты і войска выціскалі вельмі хутка.

Зусім магчыма (і нават верагодна), што ГКЧП не пратрымаўся б вельмі доўга — але і двух-трох гадоў хапіла б, каб колькасць ахвяр імперскай рэпрэсіўнай машыны павялічылася не на адну тысячу.

«Мы маем дачыненне з таталітарным прыёмам захопу ўлады»

У калідорах Вярхоўнага Савета пачалі з'яўляцца і нашы палітычныя апаненты, дэпутаты-камуністы. Настрой у іх быў бадзёры, некаторыя паблажліва паляпвалі нас па плячы — маўляў, трымайцеся, хлопцы, раней было так, жартачкі, а вось зараз у вас пачнуцца цяжкія часы. Некаторыя зласліва казалі: вы на свабодзе апошнія дні.

Ці ўсведамлялі мы ўсю небяспеку асабіста для нас, дэпутатаў, у тым выпадку, калі б ГКЧП замацаваўся? У той момант мы не ведалі ўсіх планаў змоўшчыкаў у дэталях, але добра памяталі гісторыю панавання камуністычнага рэжыму — з Курапатамі і ГУЛАГам. Але цікава вось што: я не магу прыгадаць, каб мы ў Апазіцыі БНФ абмяркоўвалі, што з намі могуць зрабіць — арыштаваць, выслаць, пасадзіць у турму альбо забіць. Пра ўсё гэта за тры дні путчу я не чуў ні слова. Кожны з нас, вядома, думаў пра такое — але ўголас мы не выказваліся. Дый хапала неадкладнай працы.

У тралейбусе па дарозе ў Вярхоўны Савет Пазьняк зрабіў накіды заявы, але паколькі мы (Баршчэўскі, Голубеў і я) дабраліся раней і мелі перад сабой тэксты Канстытуцыі і законаў, дык тэкст ужо быў складзены (тыя паперы ў мяне захаваліся, тэкст напісаны рукой Лявона Баршчэўскага). Пазьняк ухваліў наш тэкст: зводзіць два варыянты ў адзін проста не было часу, мы зрабілі нейкія дадаткі і падпісалі.

Пазьняк адразу ўзяў справу ў свае рукі. У экстрэмальных сітуацыях ён заўсёды дзейнічаў рашуча: пачаў абзвоньваць людзей, аддаваць распараджэнні. Галоўным вызначыў — арганізаваць масавы супраціў хунце (гэта на плошчах) і дамагчыся склікання нечарговай сесіі. Адначасна вырашылі правесці мітынг перад Домам урада.

Мы надрукавалі заяву і перадалі яе журналістам.

«Заява народных дэпутатаў БССР ад Апазіцыі Беларускага Народнага Фронту.

У ноч з 18 на 19 жніўня г.г. у Маскве шэрагам асоб, якія займаюць адказныя дзяржаўныя пасады Саюза ССР, зроблена спроба дзяржаўнага перавароту. Гэтая спроба парушае арт.127-3, п.15 дзейнай Канстытуцыі СССР і арт.15 Закона Саюза ССР «Аб прававым рэжыме надзвычайнага становішча». Згодна з гэтымі заканадаўчымі актамі, прэзідэнт Саюза ССР можа абвяшчаць надзвычайнае становішча ў асобных рэгіёнах СССР толькі са згоды адпаведных органаў дзяржаўнай улады рэспублік «у інтарэсах гарантавання бяспекі грамадзян СССР пры стыхійных бедствах, буйных аварыях альбо катастрофах, эпізаотыях, а таксама пры масавых беспарадках. Такім чынам, законных падстаў для ўвядзення надзвычайнага становішча ў Беларусі і ў СССР няма. Разам з тым, праз 10 гадзін пасля абвяшчэння надзвычайнага становішча адсутнічае заява прэзідэнта СССР М.С.Гарбачова аб добраахвотным намеры спыніць выкананне сваіх паўнамоцтваў і медыцынскае заключэнне аб стане яго здароўя. У сувязі з гэтым законным кіраўніком Саюза ССР застаецца прэзідэнт СССР, які можа быць адхілены ад сваёй пасады не менш як 2/3 галасоў ад агульнай колькасці З'езда народных дэпутатаў СССР.

Здзейсненым 18—19 жніўня г.г. актам бальшавікі-камуністы яшчэ раз пацвярджаюць сваю прыхільнасць да гвалтоўнага вырашэння сацыяльных і іншых праблем.

(Працяг на стар. 8.)

Дзевяноста першы

Сяргей НАВУМЧЫК

Путч. Супраціў

Тут на нашых з Пазьняком тварах прачытваюцца бяссонныя ночы жніўня 1991-га.

(Пачатак на стар. 7.)

Мы маем дачыненне з таталітарным прыёмам захопу ўлады.

Дэпутаты ад Апазіцыі ў Вярхоўным Савеце Беларускай ССР заклікаюць усіх грамадзян Беларусі захоўваць арганізаванасць, вытрымку і дысцыпліну, выконваць толькі рашэнні канстытуцыйных органаў улады. Заклікаем нашых выбаршчыкаў правесці 20 жніўня, у нерабочы час, пасля 18 гадзін, сустрэчы з народнымі дэпутатамі ўсіх узроўняў і запатрабаваць спынення дзейнасці незаконнага «Дзяржаўнага камітэту па надзвычайным становішчы ў СССР».

Мы звяртаемся да ваеннаслужачых савецкіх Узброеных Сіл, супрацоўнікаў МУС і КДБ БССР з заклікам захоўваць вернасць Канстытуцыі Беларускай ССР і Саюза ССР, свайму службоваму абавязку, пазбягаць ужывання сілы і ўстрымацца ад падтрымкі неканстытуцыйных органаў.

Апазіцыя ў Вярхоўным Савеце Беларускай ССР патрабуе тэрміновага склікання надзвычайнай сесіі ВС БССР для абмеркавання становішча і прыняцця неабходных захадаў.

Народныя дэпутаты БССР Л.Баршчэўскі, Ю.Беленькі, І. Германчук, В.Голубеў, Г.Грушавы, Б.Гюнтэр, Л.Дзейка, У.Заблоцкі, Л.Зданевіч, В.Какоўка, М. Крыжаноўскі, С.Навумчык, У. Новік, Я.Новікаў, З.Пазьняк, С. Папкоў, П.Садоўскі, С.Слабчанка, У.Станкевіч, Г.Сямдзянава, А. Трусаў, Я.Цумараў. 19 жніўня 1991 г.».

Крыху пазней Пазьняк напісаў лісты да старшыні Савета міністраў Вячаслава Кебіча, старшыні КДБ Эдуарда Шыркоўскага і міністра ўнутраных спраў Уладзіміра Ягорава з заклікам «праявіць дзяржаўную мудрасць, вытрымку, вернасць Беларускай рэспубліцы, не прымаць ніякіх патрабаванняў і загадаў так званага Камітэта па надзвычайным становішчы, выконваць законы і Канстытуцыю БССР». Кожны ліст падпісалі некалькі дэпутатаў БНФ, якія ў той момант былі ў пакоі апазіцыі.

Пётра Садоўскі, які ўзначальваў парламенцкую камісію па міжнародных сувязях, быў адзіным з дэпутатаў БНФ, які меў факс, і неўзабаве нам удалося ўсталяваць сувязь з атачэннем Барыса Ельцына. З Масквы нам пераслалі тэксты ўказаў — пад усімі, акрамя подпісу, Ельцын пазначаў і канкрэтны час.

У тыя трывожныя дні путчу 363-і пакой Апазіцыі БНФператварыўся ў штаб супраціву хунце.

Разам з намі запатрабаваў склікаць сесію Станіслаў Шушкевіч — ён звязаўся з кіраўніком Кіргізстану Аскарам Акаевым, які не падтрымаў ГКЧП. Званіў ён і некаторым іншым дэмакратычным палітыкам «пры пасадах»: у яго як у першага намесніка старшыні Вярхоўнага Савета быў тэлефон адмысловай урадавай сувязі, так званая лінія ВЧ, доступ да якой мелі найвышэйшыя кіраўнікі СССР, рэспублік і рэгіёнаў, камандуючыя вайсковых акруг і ўпраўленняў КГБ. (Увесну таго самага 1991-га Яўген Будзінас выдаваў зборнік артыкулаў Андрэя Сахарава і папрасіў мяне дамовіцца з мэрам Ленінграда Анатолем Сабчаком, які лічыўся паплечнікам Сахарава па міжрэгіянальнай дэпутацкай групе, наконт прадмовы да кнігі. Мы з Сабчаком не былі знаёмыя, і я пайшоў да Шушкевіча. Ён пасунуў да мяне тэлефон ВЧ: «Званіце!» Сабчака на месцы не аказалася, і я перадаў просьбу ягонаму вельмі ветліваму памочніку. Прозвішча памочніка — Пуцін — нічога мне не казала.)

Шушкевіч звярнуўся да Дземянцея з прапановай склікаць нечарговую сесію, але станоўчага адказу не атрымаў. Пазіцыя Шушкевіча як першага намесніка старшыні Вярхоўнага Савета ў дні путчу, асабліва тое, што ён выказаўся за нечарговую сесію, была для нас падтрымкай.

Мінчукі выйшлі на плошчу

Але мы разумелі, што наўрад ці здолеем нешта зрабіць без падтрымкі людзей.

А з гэтым было цяжка. У нас не было доступу да тэлебачання і радыё (кіраўнік дзяржтэлерадыё Аляксандар Сталяроў у той дзень памяняў праграмную сетку, каб трансляваць распараджэнні ГКЧП), афіцыйныя газеты назаўтра змясцілі загады ГКЧП на першых палосах. У нас заставаліся «Свабода», «Навіны БНФ», вядома, была сувязь і з карэспандэнтамі Радыё Свабода. Асноўныя мітынгі мы разлічвалі правесці 20 жніўня (эфір Свабоды быў толькі ўвечары 19-га, а раніцай 20-га маглі ўжо выйсці нашыя газеты, раней паведаміць пра месца і час акцый не было як), але праз «каналы» БНФ мы заклікалі прыйсці людзей да Дома ўрада ўжо сёння, увечары 19-га.

Некаторыя прыйшлі на гэты заклік, некаторыя — самі.

Людзей было мала.

У параўнанні з колькасцю, якую сабрала падвышэнне цэн у красавіку (тады штодня стаяла некалькі дзясяткаў тысяч) прыйшла, можна сказаць, мізэрная колькасць, добра калі дзвесце чалавек. А магчыма, і менш.

Людзей было ў той, першы, дзень путчу няшмат, але галоўнае — яны прыйшлі.

І гэта былі людзі, якія прыйшлі бараніць свабоду і Беларусь, і ніякія падачкі не прымусілі б іх адмовіцца ад сваіх намераў.

Мы выступілі ўсе — маю на ўвазе тых дэпутатаў БНФ, якія былі ў Доме ўрада, — распавялі пра паход да Дземянцея, пра пазіцыю Ельцына, патлумачылі, чаму вымушаныя падтрымаць Гарбачова і чаму патрабуем склікаць нечарговую сесію, і папрасілі людзей прыйсці на плошчу заўтра і прывесці знаёмых.

Мы імкнуліся трымацца бадзёра — хаця ўсведамлялі ўсю складанасць сітуацыі. Магчыма, было б лягчэй, калі б на плошчу прыйшло не дзве сотні, а некалькі тысяч. І ўсё ж бачыць твары аднадумцаў тады, увечары 19 жніўня, было для нас важна.

Нехта з калег-дэпутатаў сказаў мне напаўжартам: «Можа быць, мы выступаем на гэтай плошчы апошні раз!»

Ніхто з нас не ведаў, што выказванне магло спраўдзіцца: 20 жніўня на станцыю Мінск-Радыятарная падагналі тыя восем закратаваных вагонаў...

Але ўвечары 20-га на наш заклік на плошчы сабраліся ўжо тысячы.

19—20 жніўня 1991 года мы ў апазіцыі абмяркоўвалі, колькі працягнецца дзейнасць ГКЧП. Здаецца, пагадзіліся на тым, што нядоўга: год-паўгода.

Потым мне распавядалі, як на некаторых «інтэлігенцкіх кухнях» у Мінску дэмакратыю пахавалі і абмяркоўвалі, ці хутка закрыюць межы: эміграцыя выглядала рэальнай альтэрнатывай шматгадовай палітычнай і духоўнай багне. Мы, дэпутаты, ужо больш ведалі пра «рэсурс» апарату і разумелі, што «доўгіх гадоў» у новай улады не будзе. Але гэта было слабым суцяшэннем: году хапіла б, каб загнаць пад асфальт усё тое, што прабілася на святло ў апошні час.

І толькі Пазьняк сказаў: «Пратрымаюцца дні тры, ну максімум — тыдзень».

Мне гэта падалося проста нерэальным.

На тыдзень я не разлічваў. Думаў, што год хунта дакладна пратрымаецца, і таму часы наперадзе цяжкія. (Пэўна, так меркаваў і Валянцін Голубеў, які на мітынгу сказаў: «Надыходзяць часы цяжэйшыя».)

У тыя тры «путчаўскія» дні да мяне вярнулася адчуванне, якое я перажыў сем гадоў раней, калі «забралі» ў войска: тады было поўнае ўсведамленне, што наперадзе — два страчаныя, выкрасленыя з біяграфіі гады, якія пройдуць без усякага плёну, і пакуль былыя аднакурснікі будуць нешта рабіць і нечага дасягаць, я буду марнаваць час у казарме і на палігонах. (Памыляўся: войска сапраўды забрала час, але і дало нешта такое, чаго не атрымаў бы, працуючы ў газеце.) Але разам з адчуваннем наканаванасці лёсу, які на бліжэйшыя два гады не зменіш, была і пэўнасць: толькі два гады. Цяпер жа наперадзе — невядомасць. І пры гэтым ніякага выбару — у тым сэнсе, што адмовіцца ад палітыкі, выйсці з Народнага Фронту, «залегчы на дно» ці вярнуцца ў «чыстую журналістыку» — такія варыянты я не разглядаў. Пэўнасць што да характару маёй будучай палітычнай дзейнасці была абсалютнай. І разуменне таго, што назад дарогі няма, давала нейкую лёгкасць.

Але тады на рэфлексіі не было часу. Мы, дэпутаты, разумелі, што ні на секунду не павінны выказваць сумненне ў перамозе, што на нас глядзяць і што, калі хочам арганізаваць супраціў, трэба выглядаць аптымістамі.

Праз 20 гадоў мне перадалі з архіва Уладзіміра Кармілкіна некалькі сотняў здымкаў, на якіх зафіксаваны тыя жнівеньскія дні і нашы мітынгі. І толькі на адным Кармілкін падлавіў момант, дзе ў нас з Пазьняком нейкі «небаявы» настрой. Але гэта падманлівае ўяўленне: насамрэч настрой быў самы рашучы, можа, проста на некалькі секунд выявілася стомленасць (у тыя дні мы моцна недасыпалі). На астатніх здымках усе выглядаем бадзёра.

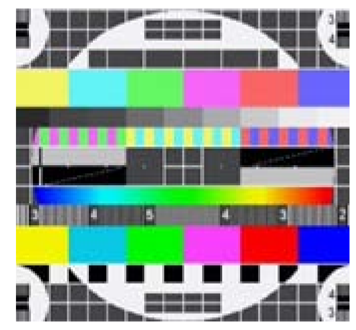
Але што змоўшчыкі пратрымаюцца тры дні — не, тут я з Пазьняком быў не згодны.

(Працяг будзе)

ЗАКУЛИСЬЕ

«Телезрители это оценят»

Глава Белтелерадиокомпании Геннадий Давыдько заявил, что в Беларуси может появиться спортивный телеканал. Он озвучил даже конкретные сроки его рождения — лето 2013-го. Но на исходе август, а новый канал пока не появился.

Когда ждать обещанного?

— Работа идет и уже выходит на финишную прямую, — рассказал «Прессболу» руководитель дирекции спортивного вещания БТРК **Павел Булацкий.** — Есть, правда, вещи, которые могут и затянуть строительство, и его ускорить. Трудностей, конечно, хватает. Скажем, удивляет инертность некоторых государственных служб. Хотя мы были готовы к этому. Вообще, для примера: в Казахстане для открытия спортивного канала потребовался целый год. У нас же дистанция выходит в два раза короче...

С созданием канала «Беларусь 5» наши болельщики беспрепятственно смогут следить за наиболее значимыми соревнованиями — и международными, и республиканскими. Главное — это то, что мы сможем показывать все самое интересное в прямом эфире. Тогда как сейчас не всегда представляется такая возможность. Думаю, телезрители это оценят.

ФОТАФАКТ

На дапамогу рэдкай расліне

Днямі ў сталічным Батанічным садзе адбылася незвычайнае мерапрыемства — дабрачынны вечар са зборам сродкаў для развядзення «беларускай архідэі», якая знаходзіцца пад пагрозай знікнення, — дзікарослай расліны венерын чаравічак.

Мерапрыемства арганізавалі Міністэрства прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя, Цэнтральны батанічны сад НАН Беларусі і дызайнер Людміла Лабкова, якая прадставіла сваю новую калекцыю сезона вясна—лета 2014 года.

Сабраныя сродкі накіраваны на развядзенне венерынага чаравічка ў штучных умовах з наступнай высадкай у натуральнае асяроддзе ў рэспубліканскім ландшафце.

Что будет вскоре популярно в Минске?

CityDog.by разузнал у ресторатора, арт-директора и организатора Недели моды о новых тенденциях в их профессиях, которые уже просматриваются в других странах, но пока не дошли до Минска. Но это, конечно, дело времени.

Анна Чистосердова, арт-директор галереи «Ў»:

— Я не люблю понятия «тренд» и «мода», особенно если мы говорим об искусстве: чаще всего они возникают, чтобы это искусство быстро и дорого продать. Но об определенных тенденциях говорить можно: современное искусство в последние годы активно сопряжено с работой художников и кураторов с социумом. Как правило, художественные проекты и акции направлены в этом случае на выяснение или решение проблем, существующих в обществе, — социальных, политических, экологических, на улучшение окружающей действительности, критическое осмысление прошлого и настоящего.

Большинство арт-проектов сегодня — это синтез художественных практик и других дисциплин (философии, истории, урбанистики, социологии, экологии, точных наук). Галереи и центры современного искусства в последние годы превратились из закрытых элитных мест в платформы для коммуникаций, образования, а объекты искусства — в инструменты создания диалога между художником (куратором) и посетителем выставки.

Одно из самых известных арт-пространств бывшего СССР — дизайн-завод «Флакон»: в помещении бывшего завода теперь постоянно проходят выставки, кинопоказы, мастер-классы, фестивали и концерты.

В большинстве галерей и центров современного искусства помимо выставочного пространства вы найдете магазин с книгами по искусству, приятными мелочами, там же будет небольшое кафе или библиотека. В мировой практике в последние десятилетия арт-центрам, галереям или студиям отдаются старые индустриальные помещения. К сожалению, в Беларуси до сих пор эта мода не прижилась.

Мировые и белорусские тренды часто не совпадают. Например, размещать галереи в лофтах — это пройденный этап для Европы хотя бы потому, что все постиндустриальные помещения там уже заняты. Нам же это по-прежнему в новинку.

Янина Гончарова, руководитель оргкомитета BFW:

— Белорусам в одежде не хватает раскрепощенности, и свободно одеваться они начнут еще не скоро. В других европейских странах люди иначе относятся к моде и одежде — например, мужчины не боятся ярких вещей, при этом выглядят уместно и элегантно. Привычная картинка: мужчина в хорошем костюме и мягких туфлях едет на работу на велосипеде. Носить только яркое необязательно: в том же Копенгагене и Стокгольме любят вещи серого цвета, у которого, кстати, очень много оттенков. У датчан и норвежцев кожзам и искусственный мех не считаются чем-то плохим, потому что они заботятся об экологии.

У нас любят бренды Prada, Armani, Dior, но это все консервативная мода. Не нужно бояться сочетания, допустим, пиджака Armani и брюк от белорусского дизайнера Таракановой.

Когда я бываю в других странах, меня часто фотографируют для блогов уличной моды. За границей я могу позволить себе одеться не так, как в Беларуси, более раскрепощенно. Возвращаясь из путешествий, я по инерции надеваю приметные вещи необычного кроя и стиля, чаще очень простые, но привлекающие внимание. Можно выбрать майку с широким вырезом на спине или на груди или прозрачную, но в рамках дозволенного, разумеется. Приходится через пару дней быстро перестраиваться: в такой одежде в Минске не прогуляешься.

Александр Астрашевский, ресторатор:

— В мировом ресторанном бизнесе в тренде сейчас использование местных продуктов, молекулярная кухня и вегетарианство. Например, в датском «Нома», который неоднократно признавался одним из лучших европейских ресторанов, большинство блюд готовится с использованием местных продуктов вплоть до мха и лишайника.

Но я консерватор, желающих поэкспериментировать на людях хватает и без меня. Моя же цель — кормить посетителей вкусно и по возможности недорого. И хотя все перечисленные тенденции мне интересны, тот, кто возьмется за их реализацию, может столкнуться с определенными трудностями.

Для примера: когда-то израильское посольство предложило открыть в Минске ресторанчик с еврейской кухней. Так вот, по ходу дела выяснилось, что в еврейской кошерной еде есть чуть ли не пять разных группировок. То же самое с вегетарианством: тут тебе и веганы, и сыроеды, и еще кто-то. Можно сделать вегетарианское меню, а потом тебе скажут: «Тут неправильно, да и это не так». Но открытие вегетарианского ресторана в Минске сегодня абсолютно реально. Все зависит только от потребителя.

НУ И НУ!

Водители все чаще стали снимать номера, чтобы не попасть в объективы камер скорости

«В последнее время некоторые автомобилисты, пытаясь уйти от административной ответственности, снимают свои регистрационные знаки и таким образом не дают фиксатору возможность определить владельца машины, — сообщили о негативной тенденции в УВД Минской области. — Такие правонарушения особенно распространены в пятницу, субботу и воскресенье, в период с 15 до 21 часа, когда возрастает поток граждан, направляющихся к местам массового отдыха, на экскурсии или дачи».

С обеих сторон трассы Брест — Минск — граница России на 309-м километре (территория Дзержинского района) установлены датчики, за которыми постоянно наблюдает сотрудник центра фиксации правонарушений. Он же будет передавать инспекторам, находящимся в 3—4 километрах, информацию о тех транспортных средствах, которые передвигаются без регистрационных знаков. Нарушителей остановят и на основе административного протокола привлекут к ответственности. На такие меры ГАИ пошла из-за распространенной в последнее время тенденции среди водителей снимать номера.

В УВД напомнили: «За превышение скорости, зафиксированное в автоматическом режиме, максимальный штраф составляет 5 базовых величин. Если же говорить о водителях, которые снимают свой регистрационный номер умышленно, — 10 базовых величин. В случае повторного административного правонарушения в течение года наказание последует в виде 20 базовых величин».

«Инспекторы будут ловить автовладельцев, снимающих знаки, регулярно, — предупредили в УВД. — Отработки будут проводиться не только на 309-м километре М1, но и на других участках дороги».

«Пересмотрена и сама концепция фиксации скорости, — заметили в милиции. — В ближайшее время будет фотографироваться не только задний номер автомобиля, но и регистрационный знак спереди (фронтально)».

ЦІ ВЕДАЕЦЕ ВЫ?..

Нядзеля

У навуковай літаратуры існуюць два супрацьлеглыя пункты гледжання на месца нядзелі ў традыцыйнай сістэме тыднёвага ўпарадкавання і злічэння часу. Прыхільнікі адной версіі лічаць, што нядзеля была першым днём, ад якога пачынаўся адлік часу на новым тыдні. Паслядоўнікі другога сцвярджаюць, што нядзеля ў сярэднявечных календарах лічылася апошнім днём тыдня.

На карысць версіі, у якой нядзеля выступае зыходным пунктам адліку, сведчаць назва і месца трэцяга дня тыдня — серады. Серада — значыць сярэдзіна, сярэдні дзень. Такім ён можа быць толькі ў тым выпадку, калі адлік пачынаецца ад нядзелі.

Пасля распаўсюджвання хрысціянства нядзеля стала не першым і не апошнім, а ключавым, рытуальна маркіраваным днём тыдня. Гэты дзень быў па-за кантэкстам працы чалавека. Ён лічыўся часам для дыялогу з Космасам, Богам, і яго нельга было прыніжаць паўсядзённымі заняткамі.

Наданне нядзелі статусу выключнасці знайшло адлюстраванне ў культуры славянскіх народаў. Гэты дзень быў асноўным у структуры вясельнага абраду. З яго пачыналася новая старонка ў жыцці маладых. Выключны статус святасці нядзелі паўплываў і на забарону правядзення лячэбных сеансаў у гэты дзень.

У нядзелю нельга прасці, выносіць смецце і попел з печы; у нядзелю не выпякалі хлеб (лепш сядзець увогуле без хлеба, чым парушыць гэтае правіла).

Аксана КАТОВІЧ, Янка КРУК.

Адрас рэдакцыі: 220030, Мінск, вул. Энгельса, 34а. Прыёмная: тэл. (017) 3286871. Тэл./факс рэкламнага аддзела: (017) 3286904, 3286906 nv@promedia.by http://www.nv-online.info http://twitter.com/narodnaya_volya

ISSN 2071-9647

9 772071 964000 13065

Падпісныя індэксы: 63222, 632222

Першы намеснік галоўнага рэдактара Святлана Міхайлаўна КАЛІНКІНА.

Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі сродку масавай інфармацыі №947 ад 6 студзеня 2010 г. выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь (пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі №224 ад 6 сакавіка 2000 г.). Надрукавана ў друкарні дзяржаўнага прадпрыемства «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». ЛП №02330/0494179 ад 03.04.2009. Мінск, пр. Незалежнасці, 79. Падпісана ў друк 19.08.2013 у 17.00. Аб'ём 4 друк. аркушы. Тыраж 26400 экз. Заказ №3402.